

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง "แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 "

ของ สุนิสา ดวงชตา

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(ดร.สถิรพร เขาวนชัย)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา

ชื่อเรื่อง	แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
ผู้วิจัย	สุนิสา ดวงซดา
ประธานที่ปรึกษา	ดร.สถิรพร เซาวนชัย
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2564
คำสำคัญ	แนวทางส่งเสริม, การจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 291 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยกำหนดสัดส่วนตามรายอำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.965 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง
2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้รูปแบบและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามบริบทและความถนัดของตนเอง มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา การทำวิจัยในชั้นเรียน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งกำกับ ติดตามสถานศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนา

Title GUIDELINES FOR PROMOTING ACTIVE LEARNING OF
TEACHERS UNDER THE OFFICE OF NAKHON SAWAN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

Author SUNISA DUANGCHATA

Advisor Sathiraporn Chaowachai, Ed.D.

Academic Paper M.Ed. Independent Study in Educational Administration,
Naresuan University, 2021

Keywords Guidelines for Promoting, Learning Management, Promoting
Active Learning

ABSTRACT

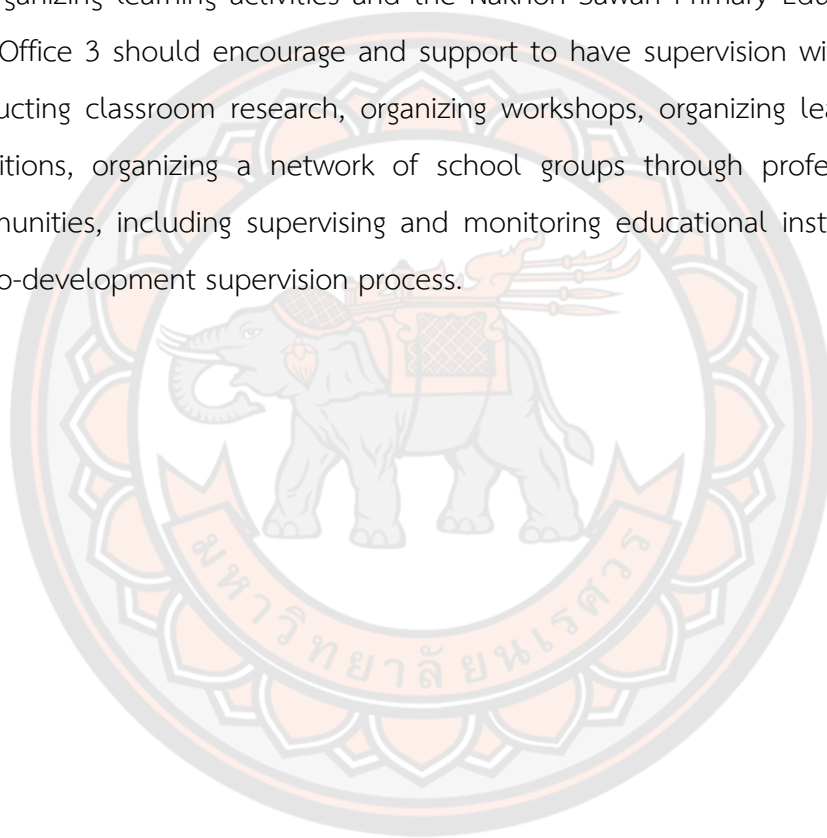
The research of Guidelines for Promoting Active Learning of Teachers under the Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 is to study the active learning instruction of teachers and the guidelines for promoting active learning of teachers under the office of nakhon sawan primary educational service area office. The method of the study was divided into two steps: Step 1, a study of active learning management of teachers, the sample consisted of 291 teachers that selected by stratified random sampling, as determined by the proportion according to each district. The data were collected by 5-level scale questionnaires with a reliability of 0.965, analyzed from the mean and standard deviation. Step 2, a study of guidelines for promoting active learning management of teachers, the group of informants was 4 experts, obtained by purposive sampling. The data were collected by interview and analyze the data by content analysis

The findings indicated that

1. The results of a study on active learning management of teachers under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 in the holistic view was at a high level. The aspect with the highest mean was active learning environment and

the lowest mean was experiential learning.

2. The results of the study on the guidelines for promoting active learning management of teachers under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 found the school principal should encourage teachers to use a variety of teaching styles and techniques, design instruction according to their own context and aptitude, measure and evaluate from authentic conditions and support the budget for organizing learning activities and the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 should encourage and support to have supervision within the school, conducting classroom research, organizing workshops, organizing learning exchange exhibitions, organizing a network of school groups through professional learning communities, including supervising and monitoring educational institutions through the co-development supervision process.

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ดร.สถิตพร เขาวนชัย อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ จันทะคุณ อาจารย์ภาควิชาการศึกษา สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นางสาวรัตนชนก รัตนภูมิ ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลาอันมีค่าของท่าน ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ให้คำแนะนำ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอบพระคุณ คณะครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ที่ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม

ขอบคุณ พี่น้องนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 32 ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คอยมอบกำลังใจตลอดการวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และญาติพี่น้องของผู้วิจัยที่คอยมอบความรัก กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมาจนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู.....	40
บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	53

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	54
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.....	54
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.....	58
บทที่ 4 ผลการวิจัย	62
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.....	63
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.....	73
บทที่ 5 บทสรุป.....	90
สรุปผลการวิจัย.....	90
อภิปรายผลการวิจัย.....	93
ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม.....	101
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	22
ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.....	54
ตาราง 3 แสดงรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ วันที่ เวลา และสถานที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์	61
ตาราง 4 แสดงข้อมูลทั่วไป จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม .	63
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม.....	64
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก.....	65
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก.....	66
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง.....	67
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก	69

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงรุก.....70

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก.....71

ตาราง 12 แสดงผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3.....84

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	53

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือ ประการแรก เชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ประการที่ 2 ทุกคนมีความแตกต่างกัน และประการที่ 3 เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่เน้นปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนระดับปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้ ด้วยกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมอง ให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากการตั้งคำถาม การค้นพบคำตอบด้วยตนเอง และการฝึกใช้ทักษะในการสื่อสาร นำเสนอสิ่งที่คิดและรู้สึกโดยอาศัยบทบาทของครูขับเคลื่อน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีการสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอนผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียนและการอภิปรายเพื่อสะท้อนความคิด โดยเน้นกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า สอดคล้องกับสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงนักเรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง แนวความคิด และทักษะผ่านกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติหรือลงมือทำชิ้นงานและใช้กระบวนการคิด ค้นคว้า แสวงหาความรู้ ไตร่ตรอง สะท้อนความคิด การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think Hard)

ครูผู้สอนเป็นกำลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากครูมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสู่ผู้เรียนโดยตรง หากครูไม่ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนความสำเร็จก็คงไม่เกิดขึ้น ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญ

ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นจะเน้นที่บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยครูผู้สอนอาจจะนำวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ ตามแผนการเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ คุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560 – 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้จัดทำเพื่อใช้เป็นกรอบดำเนินงานและบริหารจัดการศึกษาในระยะ 5 ปี ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้ทำการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า จุดอ่อน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีดังนี้ 1) นักเรียนขาดความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผลและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาครูโดยต้นสังกัดไม่ตรงกับสถานศึกษา 3) ครูมีภาระงานนอกการสอนมากเกินไป 4) ระบบติดตามและประเมินผลยังขาดประสิทธิภาพและไม่มีการนำผลพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) ผู้เรียนบางส่วนยังมีปัญหาเรื่องอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ อ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2560 – 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3, 2560 น. 65) ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้เผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ การเรียนสามารถเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกันได้หลากหลายวิชา เชื่อมโยงความรู้กับความคิด จินตนาการให้เกิดเป็นรูปธรรม และให้ผู้เรียนต้องฝึกลงมือทำด้วยตนเองเพื่อให้เกิดทักษะตามกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตามลำดับที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จึงมีความสนใจในการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนและหาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปใช้เป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานและการตัดสินใจของทางการบริหาร ตลอดจนเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูผู้สอนให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่มีอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และปรับปรุง ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการพัฒนาวิชาชีพครูให้เจริญก้าวหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีขอบเขตเนื้อหา คือ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนที่ได้จากการสังเคราะห์ แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ด้านการจัดบรรยากาศ

การเรียนรู้เชิงรุก ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ของปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,128 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ของปีการศึกษา 2564 จำนวน 291 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการเปิดตาราง Krejcie, & Morgan (n.d. อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 43) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนตามรายอำเภอ

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การจัดการเรียนรู้เชิงรุก** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียนและการอภิปรายเพื่อสะท้อนความคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ครูผู้สอนวางแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ วิเคราะห์ผู้เรียน จัดทำ แผนการเรียนรู้ เตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ของการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง หมายถึง ครูผู้สอนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อนผ่านการลงมือปฏิบัติ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ จนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง

1.3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง หมายถึง ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่กระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่กระบวนการคิด ค้นคว้าหาความรู้ จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยครูผู้สอนมีบทบาทช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

1.4 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ครูผู้สอนจัดบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ มีการเสริมแรงและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน คอยให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน

1.5 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม การเรียนรู้ มีการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ผลิตสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีวิจรณ์ญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน

1.6 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ครูผู้สอนตรวจสอบ ผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ด้วยวิธีที่หลากหลายตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุง

การเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน

2. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง แบบอย่างในการปฏิบัติหรือข้อมูลแนะนำเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อช่วยในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2564

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 และงานที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
  - 1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา
  - 1.2 ความสำคัญของการบริหารการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้
  - 2.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.3 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.6 กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.7 บทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 2.8 ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู
  - 3.1 ความหมายของการพัฒนาครู
  - 3.2 ความสำคัญของการพัฒนาครู
  - 3.3 แนวทางการพัฒนาครู
4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหารการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าความหมายของการบริหารการศึกษา มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายความหมายของการบริหารการศึกษา ไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2554, น. 12) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการและกิจกรรมที่ผู้บริหารขององค์การทางการศึกษาใช้ภาวะผู้นำในการระดมทรัพยากร และเทคนิคในการประยุกต์ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารมาใช้ในการจัดการทางการศึกษา การพัฒนาองค์การทางการศึกษาและสมาชิกของสังคม ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามเป้าหมายและนโยบายของประเทศ

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2556, น. 21) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน หรือปฏิบัติงานที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนทร โคตรบรรเทา (2560, น. 17) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานกับคนและโดยคน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ (2663, น. 30) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดีที่หมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดการสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการ หรือมาทำการสอน ในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัยและอื่น ๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้รวมเรียกว่า ภารกิจทางการบริหารการศึกษา หรืองานบริหารการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลและกิจกรรมที่ผู้บริหารขององค์การทางการศึกษาใช้ภาวะผู้นำในการระดมทรัพยากร และเทคนิคในการประยุกต์ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารมาใช้ในการจัดการทางการศึกษา การพัฒนาองค์การทางการศึกษา และสมาชิกของสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถและความเป็นคนดีโดยบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าความสำคัญของการบริหารการศึกษา มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายความสำคัญของการบริหารการศึกษา ไว้ดังนี้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, น. 14-15) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งขึ้นทุก ๆ ที่ ทั้งนี้ เพราะการศึกษานอกจากจะเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนยุ่งยาก

แล้วยังมีตัวประกอบอื่น ๆ อีกมากที่มีผลสะท้อนต่อการบริหารการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อยู่เรื่อย ๆ ซึ่งผู้บริหารการศึกษาจะต้องเผชิญการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลา ในบางประเทศ การบริหารศึกษานับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งไม่น้อยกว่าอาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ วิศวกร ฯลฯ ซึ่งพวกเขาเหล่านี้จะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาเป็นเวลาหลายปีจึงจะมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ ผู้บริหารศึกษาก็เช่นเดียวกัน จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาโดยตรงจึงจะทำการบริหารการศึกษาได้ดี คือสามารถที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น เป็นผลสะท้อนมาจากจำนวนพลเมืองของโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การที่จำนวนพลเมืองเพิ่มขึ้นมาก ๆ เช่นนี้ หลายประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาเด็กไม่มีที่เรียน ไม่มีครู และขาดอุปกรณ์การเรียน และอีกหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่ล้าหลัง (Under Developed Countries) จำนวนผู้ที่ยังอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นการเพิ่มภาระให้แก่การบริหารการศึกษาทั้งสิ้น

2. การขาดแคลนครูและคุณภาพของครูที่ยังต่ำอยู่ เมื่อจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นสิ่งที่เป็นเงาตามตัวก็คือจะต้องมีครูเพิ่มขึ้นให้เป็นส่วนกันด้วย ปัญหาการขาดแคลนครูจึงเป็นปัญหาที่ทางการบริหารการศึกษาของประเทศต่าง ๆ กำลังเผชิญอยู่ การที่มีครูเพียงพอกับจำนวนนักเรียนเท่านี้ยังไม่เป็นการเพียงพอ เราจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของครูอีกด้วยซึ่งงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารในสถานศึกษา

3. การขยายตัวของการอาชีวศึกษา การอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพลเมือง เพราะเกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัวและประเทศชาติ การจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงเรื่องอาชีพเป็นสำคัญ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะต้องสามารถออกไปดำรงชีพได้ด้วยการประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการบริหารการศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเรื่องการศึกษาเป็นใหญ่

4. ความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตร นักการศึกษาในปัจจุบันได้ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า หลักสูตร หมายถึง รายวิชา กิจกรรม และประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทางโรงเรียนได้จัดให้แก่เด็ก ซึ่งอาจจะเป็นทั้งในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้ ในการบริหารศึกษางานที่สำคัญยิ่งอันหนึ่งก็คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันเหตุการณ์และความเจริญซึ่งเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วอยู่เสมอ ผู้บริหารศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง โดยจะต้องทำตนเป็นผู้นำในการปรับปรุงหลักสูตร โดยอาศัยความร่วมมือจากคณะครู นักเรียน ตลอดจนกระทั่งผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป

เท่าที่กล่าวมาแล้วย่อมจะช่วยให้เห็นความสำคัญของการบริหารงานทั่วไปว่าจำเป็นที่จะต้องมีการจัดระบบบริหารในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้งานของสถานศึกษานั้น ๆ เป็นดังต่อไปนี้

1. มีการดำเนินงานอย่างมีระบบระเบียบเรียบร้อย
2. ดำเนินงานให้ตรงเป้าหมาย ไม่หลงทาง
3. ช่วยให้ประหยัดทั้งกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา

4. บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

อรุณี ทองนพคุณ (2561, น. 10) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การบริหารการศึกษามีความจำเป็นเพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ

เพชรประภาร์ ชุมสาย (2561, น. 1044) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง ใฝ่รู้และใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

เอมรินทร์ จันทร์บุญนาถ และคณะ (2561, น. 1044) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษาในยุคการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมาย ภายใน พ.ศ. 2561 โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย พัฒนาผู้เรียนสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าสามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรัก มาเป็นครูคณาจารย์ได้ อย่างยั่งยืนภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) โอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนทุกคนทุกเพศทุกวัย มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษาโดยเพิ่มบทบาทผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษา ไม่ใช่ส่วนหนึ่งส่วนใดของระบบและพิจารณาระบบการศึกษาและเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบอื่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เกษตรกรรม สาธารณสุข การจ้างงาน

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษามีสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข เนื่องจากการบริหารการศึกษาที่ดีจะทำให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีการดำเนินงานโดยผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ความหมายของการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาค้นคว้าความหมายของการจัดการเรียนรู้ มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 33) เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ทิสนา แคมมณี (2553, น. 120) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุด

ประเวส วะสี (2556, น. 67) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งสถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ผู้สอนต้องเลือกจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์กิจกรรมและการทำงานอันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตใจหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมไปถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณด้วย

กุลิสรา จิตรชญาวนิช (2563, น. 2) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนสิ้นสุดการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเกิดทักษะหรือสมรรถนะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยการดำเนินงานของครูผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนสิ้นสุดการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นการมุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้าความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

Bonwell and Eison (1991, p. 5) กล่าวว่าไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกลยุทธ์การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ และเกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขากำลังทำ นักเรียนไม่เพียงแต่จะต้องฟังมากขึ้นแต่ต้องอ่าน เขียน

ปรึกษาหารือ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังซึ่งจะทำให้ นักเรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง นั่นคือ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, น.1) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงนักเรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ทั้งที่เป็น ข้อเท็จจริง แนวความคิด และทักษะผ่านกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติหรือลงมือทำชิ้นงาน และใช้กระบวนการคิด ค้นคว้า แสวงหาความรู้ ไตร่ตรอง สะท้อนความคิด การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Think Hard)

กมลฉัตร กล่อมอิม (2562, น. 30) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียวเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วม ภายในชั้นเรียน โดยสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอน ผ่านการเขียน การพูด การฟัง การอ่านและการอภิปรายที่นำไปสู่กระบวนการสะท้อนความคิด

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 4) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียน การสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถามอภิปราย ร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ (2563, น. 35) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือทำ กิจกรรม และในขณะเดียวกันผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิด โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินค่า ในสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ด้วย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563, น. 18) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง แนวคิดหรือมโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับลักษณะ การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ผู้เรียนมิได้เป็นผู้รับความรู้หรือข้อมูลที่ผู้อื่นถ่ายทอดมาให้เท่านั้น ผู้เรียนจะต้องเป็นฝ่ายรุก คือ มีความตื่นตัวที่จะต้องศึกษา จัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจ ในข้อมูลหรือความรู้นั้น ๆ ให้แก่ตนเอง เพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้ สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งในกระบวนการสร้างความเข้าใจให้แก่ตนเอง จะต้องอาศัย กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active learning) ทั้งทางกาย (physically active) สติปัญญา (intellectually active) สังคม (socially active) และอารมณ์ (emotionally active)

ฉิรดา เวชญาลักษณ์ (2564, น. 88) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน โดยการเขียน การพูด การฟังและการอ่าน และนำมาอภิปรายเพื่อสะท้อนความคิด

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการเป็นผู้รับเพียงฝ่ายเดียว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยการสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติ ระหว่างการเรียนการสอนผ่านกระบวนการฟัง พูด อ่าน เขียนและการอภิปรายเพื่อสะท้อนความคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า

ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้าลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่าน อธิบายลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559, น. 84) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม
2. เน้นการร่วมมือระหว่างผู้เรียน
3. เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง
5. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
6. ผู้เรียนเป็นเจ้าของความคิดและการทำงาน
7. เน้นทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหา
8. ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง
9. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร
10. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น
11. ใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย

นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559, หน้า 26) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. ผู้สอนควรกำหนดเป้าประสงค์ โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรม / งาน ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิด การวางแผนการเรียนรู้ การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน

3. วิธีการจัดการเรียนรู้สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรม และสามารถ ผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนทันทีทันใดในการทำกิจกรรม

4. ควรมีกิจกรรมการเจรจาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

5. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ผู้เรียนชื่นชอบและไม่ชอบ รวมทั้งวิจารณ์ เกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนรู้

6. ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียน แต่ละคน แต่ละกิจกรรมที่ต้องมีความหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง แก้ปัญหาได้ตามสภาพจริง (Authentic Situation)

7. การจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในระดับสูง (Higher Order Thinking) ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์นั้น

8. การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง รวมถึงการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

9. การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเรียนเหมือนไม่เรียน สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้กระบวนการกลุ่มและมีการประเมินผล ที่หลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน

10. การจัดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ที่บ้าน และสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลทุกคน ที่เกี่ยวข้องทำให้ความรู้ไม่มีขอบเขตจำกัด

กมลฉัตร กล่อมอิม. (2562, น. 31) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. ใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน
3. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนผ่านการอ่าน การพูด การฟัง การเขียน และการอภิปรายสะท้อนความคิด

4. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน

6. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง

7. ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียน

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2562, น. 11) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นั้นสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โครงงาน การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนทำเองจนสำเร็จตามเป้าหมาย มีการพัฒนาความคิดให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้น ชักถาม ระดมความคิด โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญดังนี้

1. สิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนทำต้องเกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง
2. กิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรมาบ้าง
3. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน
4. ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบงานกับชีวิตจริง
5. ผู้เรียนสามารถสร้างสถานการณ์ตามที่ผู้สอนกำหนด
6. ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 5) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
4. เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ และประเมินค่า
5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. ความรู้เกิดจากประสบการณ์และการสรุปของผู้เรียน
7. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2563, น. 35) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ การอ่าน การสืบค้น การอภิปราย การสรุป และการสร้างความรู้ การเขียน และการนำเสนอมากกว่าเป็นผู้ฟังความรู้จากครูเพียงผู้เดียว
2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ซึ่งมุ่งลดกระบวนการถ่ายทอดสารสนเทศให้กับผู้เรียน
3. ผู้เรียนได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม เจตคติ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วม นับเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จัดเป็น Child Centered

5. ผู้เรียนเรียนรู้แบบรวมพลัง คือ ทุกคนคิด ทุกคนทำงานเดี่ยว ทุกคนร่วมทำงานกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสามารถหรือมีความถนัดมากกว่าช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความสามารถและความถนัดน้อย

6. ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรม ทำงานอย่างมีชีวิตชีวา อย่างตื่นตัว

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. ผู้เรียนใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

3. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียนผ่านการอ่าน การพูด การฟัง การเขียน การอภิปรายสะท้อนความคิด

4. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

5. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน

6. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง

7. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

Meyers and Jones (1993, p.19-20, อ้างใน วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560, น. 66) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนเชิงรุก สามารถนำมาใช้เป็นดัชนีวัดการจัดการเรียนรู้ของครูในห้องเรียนเชิงรุกหรือชั่วโมงเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วยปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องข้องกัน 3 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยพื้นฐาน (basic elements) ประกอบด้วย การแสดงออกของผู้เรียนทั้งการพูด การฟัง การเขียน การอ่าน และการไตร่ตรองสะท้อนความคิด

2. กลวิธีในการเรียนการสอน (learning strategies) ซึ่งครอบคลุมถึงรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. ทรัพยากรทางการสอน (teaching resources) ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งสถานที่

Fink (1999, p.1-2, อ้างใน กมลฉัตร กล่อมอิม, 2562, น. 34) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. การสนทนากับตัวเอง เพื่อผู้เรียนจะได้สะท้อนความคิด ถามตัวเองว่าคิดอะไร มีความรู้สึกอย่างไร โดยบันทึกการเรียนรู้หรือแฟ้มสะสมงานที่กำลังเรียนอะไร เรียนอย่างไร สิ่งที่เรียนมีบทบาทอย่างไรในชีวิตประจำวัน

2. การสนทนาสื่อสารกับผู้อื่น การอ่านตำราหรือฟังคำบรรยายในการสอนแบบเดิมนั้น ผู้เรียนจะถูกจำกัดความคิดไม่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ขาดความกระตือรือร้นในการสนทนาสื่อสาร หากผู้สอนมอบหมายให้อภิปรายกลุ่มย่อยในหัวข้อที่น่าสนใจจะช่วยสร้างสรรค์สถานการณ์ในการสนทนาสื่อสารให้มีความสนุกสนานท้าทาย

3. ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำ ผู้เรียนเกิดประสบการณ์โดยตรงจากการออกแบบและทำการทดลองหรือทางอ้อมจากกรณีศึกษาบทบาทสมมุติ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

4. ประสบการณ์ที่ได้จากการสังเกต ผู้เรียนมองหรือฟังคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำลังเรียนผู้เรียนอาจสังเกตโดยตรงจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือจากการสังเกตสถานการณ์จำลองซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า

สุพิช ชัยมงคล (2556, น. 8) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ 4 องค์ประกอบดังนี้

1. การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การวิเคราะห์หลักสูตร การเรียนรู้ การจัดทำกำหนดการสอน การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดรูปแบบของการจัดการเรียนรู้

2. การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการลงมือปฏิบัติ มีการอภิปราย ซักถาม มีกิจกรรมที่นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3. การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ เครื่องมือ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนจนถึงการปรับปรุงสิ่งของหรือวิธีการเหล่านั้นให้มีความสามารถใช้งานได้ อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4. การวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อน

อันธิกา ฉลาดธัญญา (2556, น. 6-7) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ 7 ด้าน ดังนี้

1. การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูมุ่งจัดกิจกรรมที่กระตุ้น ส่งเสริม และท้าทาย ซึ่งเน้นแนวทางแสวงหาความรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิดค้นคว้าหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทช่วยเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. ความสามารถทางวิชาการ หมายถึง การที่ครูศึกษาหลักสูตร เนื้อหาวิชาจนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรทั่วไป หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่น สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนสามารถสร้าง พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน รวมทั้งการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาทางการศึกษา

3. การเตรียมการสอน หมายถึง การเตรียมตนล่วงหน้าของครูผู้สอนให้พร้อมที่จะทำการสอน โดยการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายในการเรียน การเตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ รวมถึงจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา กิจกรรมนั้น ๆ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกำหนดขั้นตอน ควบคุมกิจกรรมการเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรม และวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำทหายและหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จนสามารถเชื่อมโยงความรู้อุ้เดิมกับความรู้ใหม่ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการนำสื่อ นวัตกรรม มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

5. การวัดและประเมินผล หมายถึง การสร้างเกณฑ์ กำหนด และตรวจสอบระดับการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ พัฒนาการและความสามารถของผู้เรียน เป็นรายบุคคลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน การแจ้งให้ผู้เรียนได้รับทราบและแก้ไขข้อผิดพลาด นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียน รวมทั้งมีความเที่ยงตรงความยุติธรรมในการวัด

6. บรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจจิตใจของผู้เรียน การสร้างความรู้สึที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การให้การเสริมแรงและสนับสนุนการเรียน คอยให้คำปรึกษาทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

7. การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาหาความรู้ โดยการอบรม สัมมนา การร่วมกิจกรรมและการติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการและวิชาชีพ การอบรมด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางวิชาการและเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มีการวิเคราะห์องค์ความรู้ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน รวมทั้งการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง สามารถเลือกวิธีการพัฒนาให้เหมาะสมกับตน

นันทลี พรธาดาติลป (2561, หน้า 26-27) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนเชิงรุก มีดังนี้

1. ผู้สอนควรกำหนดเป้าประสงค์ (Purposive) โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรม งานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. วิธีการจัดการเรียนรู้สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรม และผู้เรียนสามารถได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนทันทีทันใด ในการทำกิจกรรมจึงควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการกำหนดแนวคิดการวางแผนการเรียนรู้ การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน มีกิจกรรมการเจรจาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

3. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ ในสิ่งที่ผู้เรียนชื่นชอบและไม่ชอบ รวมทั้งวิจารณ์เกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกิจกรรมที่ต้องมีความหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง แก้ปัญหาได้ตามสภาพจริง (Authentic Situation)

4. การจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในระดับสูง (Higher Order Thinking) ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ในการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์นั้น เพื่อเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง รวมถึงการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

5. การจัดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ที่บ้าน และสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องทำให้ความรู้ไม่มีขอบเขตจำกัด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้เหมือนไม่เรียน สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ หรือจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการประเมินผลที่หลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562, น. 60) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ 4 องค์ประกอบดังนี้

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล 3) การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้ 4) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 5) มีการประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และการประเมินความต้องการของผู้เรียน

6) มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลสามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และ 7) นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ ทั้งในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิดขั้นสูง การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ ผู้เรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปกรอบความคิดร่วมกัน นำเสนอความรู้ประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและจัดบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ประกอบด้วย 1) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิดวางแผนประเมินผลและนำเสนอผลงาน 2) จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง 3) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา 4) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม 5) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ 6) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ และอภิปรายอย่างกว้างขวาง

3. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจาร์ณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ๆ 2) สามารถเลือกใช้ ออกแบบสร้างและพัฒนาสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 5) ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 6) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน ประกอบด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 2) สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้

อย่างถูกต้องเหมาะสม 4) สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด 5) ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียน ได้ประเมินตนเอง และ 6) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

องค์ประกอบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	Meyers and Jones (1993)	Fink (1999)	สุพิช ชัยมงคล (2556)	อันธิกา ฉลาดธัญญา (2556)	นนทลี พรธาดาศิลป์ (2561)	เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562)	ความถี่
1. การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก		✓	✓	✓	✓	✓	5
2. การมีความสามารถทางวิชาการของ ครูผู้สอน				✓			1
3. การพัฒนาตนเองของครูผู้สอน				✓			1
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	✓		✓	✓	✓	✓	5
5. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้		✓					1
6. การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง	✓	✓		✓			3
7. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก				✓	✓		2
8. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิพากษ์ วิจารณ์					✓		1
9. การจัดการเรียนรู้ที่มีสถานการณ์					✓		1
10. การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ในการเรียนรู้เชิงรุก	✓		✓			✓	3
11. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้		✓					1
12. การวัดและประเมินผลการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก			✓	✓		✓	3

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยเลือกความถี่ตั้งแต่ 2 ขึ้นไปมาใช้ในการวิจัย สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 6 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก

สุพิช ชัยมงคล (2556, น. 8) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนรู้ การจัดทำกำหนดการสอน การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ การกำหนดรูปแบบของการจัดการเรียนรู้

อันธิกา ฉลาดธัญญา (2556, น. 6-7) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การเตรียมต้นร่างหน้าของครูผู้สอน ให้พร้อมที่จะทำการสอน โดยการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายในการเรียน การเตรียมสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ รวมถึงจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา เวลา กิจกรรมนั้น ๆ

นนทลี พรธาดาสิลป์ (2561, น. 26-27) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ผู้สอนควรกำหนดเป้าประสงค์ (Purposive) โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรมงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562, น. 60) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล 3) การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกิจกรรมการเรียนรู้ 4) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 5) มีการประเมินสถานะของผู้เรียน ก่อนสอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และการประเมินความต้องการของผู้เรียน 6) มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลสามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และ 7) นำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนรู้ วิเคราะห์ผู้เรียน

การจัดทำแผนการเรียนรู้ มีกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายในการเรียน มีการเตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุ เป้าประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

Meyers and Jones (1993, p.19-20, อ้างใน วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560, น. 66) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กลวิธีในการเรียนการสอน (learning strategies) ซึ่งครอบคลุมถึงรูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เน้นการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง

สุพิช ชัยมงคล (2556, น. 8) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการลงมือปฏิบัติ มีการอภิปราย ซักถาม มีกิจกรรมที่นักเรียน ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

อันธิกา ฉลาดธัญญา (2556, น. 6-7) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การกำหนดขั้นตอน ควบคุม กิจกรรมการเรียนโดยการบูรณาการเนื้อหาวิชา รูปแบบ กิจกรรมและวิธีการเรียนที่แปลกใหม่ ทำท่าย และหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จนสามารถเชื่อมโยงความรู้อเดิม กับความรู้ใหม่ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการนำเสนอ นวัตกรรม มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

นนทลี พรธาดาติลป์ (2561, น. 26-27) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรม และผู้เรียนสามารถ ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนทันทีทันใด ในการทำกิจกรรมจึงควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการกำหนดแนวคิดการวางแผนการเรียนรู้ การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน มีกิจกรรมการเจรจาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562, น. 60) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เรียนรู้ ทั้งในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิดขั้นสูง การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ ผู้เรียน ต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอและสรุปกรอบความคิดร่วมกัน นำเสนอความรู้ประยุกต์ใช้ หรือลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและจัดบรรยากาศ ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ประกอบด้วย 1) จัดการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผนประเมินผลและนำเสนอผลงาน 2) จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน เกิดทักษะการคิดขั้นสูง 3) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา 4) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียน

ได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม 5) จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ 6) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ และอภิปรายอย่างกว้างขวาง

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ ทั้งในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิดขั้นสูง การทดลอง การสำรวจ ตรวจสอบ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อน เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ จนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผนประเมินผลและนำเสนอผลงาน โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและจัดบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

3. ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

Meyers and Jones (1993, p.19-20, อ้างใน วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560, น.66) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง หมายถึง ปัจจัยพื้นฐาน (basic elements) ประกอบด้วย การแสดงออกของผู้เรียนทั้งการพูด การฟัง การเขียน การอ่าน และการไตร่ตรองสะท้อนความคิด

Fink (1999, p.1-2, อ้างใน กมลฉัตร กล่อมอิม, 2562, น. 34) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง หมายถึง ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำ ผู้เรียนเกิดประสบการณ์โดยตรงจากการออกแบบและทำการทดลอง หรือทางอ้อมจากกรณีศึกษา บทบาทสมมุติ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

อันธิกา ฉลาดธัญญา (2556, น. 6-7) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง หมายถึง การที่ครูมุ่งจัดกิจกรรมที่กระตุ้น ส่งเสริมและท้าทาย ชี้แนะแนวทางแสวงหาความรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิดค้นคว้าหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง หมายถึง ประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิด ค้นคว้าหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งทางตรงจากการออกแบบและทำการทดลอง หรือทางอ้อมจากกรณีศึกษา บทบาทสมมุติ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง โดยครูผู้สอนมีบทบาทช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

4. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก

อันธิกา ฉลาดธัญญา (2556, น. 6-7) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ภาษา

ในการสื่อสาร การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจจิตใจของผู้เรียน การสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การให้การเสริมแรงและสนับสนุนการเรียน คอยให้คำปรึกษา ทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว รวมทั้งการประยุกต์ใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้ มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน

นนทลี พรธาดาศิลป์ (2561, น. 26-27) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน ที่บ้าน และสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องทำให้ความรู้ไม่มีขอบเขตจำกัด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเรียนเหมือนไม่เรียน สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ หรือจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการประเมินผลที่หลากหลายทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน

สรุปได้ว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเรียนเหมือนไม่ได้เรียน สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ เกิดความรู้สึกที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน หรือจัดบรรยากาศที่กระตุ้น จูงใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก

Meyers and Jones (1993, p.19-20, อ้างใน วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2560, น. 66) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ทรัพยากรทางการสอน (teaching resources) ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อาทิ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ ทั้งสถานที่

สุพิช ชัยมงคล (2556, น. 8) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การดำเนินการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ เครื่องมือ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนจนถึงการปรับปรุงสิ่งของ หรือวิธีการเหล่านั้นให้มีสามารถใช้งานได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562, น. 60) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี สารสนเทศส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ ๆ 2) สามารถเลือกใช้ ออกแบบสร้างและพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ที่ส่งเสริม

การเรียนรู้ 3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
 4) สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 5) ใช้เทคโนโลยี
 ในการผลิตสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 6) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศ
 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

สรุปได้ว่า การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การที่ครูผู้สอน
 มีความสามารถในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม
 กับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
 ของผู้เรียน สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี
 สารสนเทศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม
 และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี

6. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สุพิช ชัยมงคล (2556, น. 8) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 หมายถึง การดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถจากการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการ
 ที่หลากหลาย โดยผู้เรียน ผู้ปกครอง และเพื่อน

อันธิกา ฉลาดธัญญา (2556, น. 6-7) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการจัด
 การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การสร้างเกณฑ์ กำหนด และตรวจสอบระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนให้
 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ พัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสภาพจริง
 ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและประเมินทั้งก่อนเรียน
 ระหว่างเรียน และเมื่อสิ้นสุดการเรียน การแจ้งให้ผู้เรียนได้รับทราบและแก้ไขข้อผิดพลาด
 นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และมีการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้เรียน
 รวมทั้งมีความเที่ยงตรงความยุติธรรมในการวัด

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562, น. 60) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการจัด
 การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาร่างต่าง ๆ ของผู้เรียน
 ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน
 เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้
 และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน ประกอบด้วย 1) มีความรู้ความเข้าใจหลักการวัด
 และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 2) สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
 อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สามารถสร้างและหาคุณภาพ
 เครื่องมือวัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
 4) สามารถวัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน

ตามที่หลักสูตรกำหนด 5) ประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และ 6) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียน บรรลุผลตามคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้าขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

Baldwin; & Williams (1988: P. 187) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกไว้ 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหา โดยการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป
2. ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกันและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม อีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่น ๆ โดยที่ผู้สอนต้องเสริมข้อมูลให้สมบูรณ์
3. ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน
4. ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมโดยจัดทำเป็นรายงานหรือให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวัน รวมถึงให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้น ๆ

Hazzan Lapidot and Ragonis (2004: p.59-60, อ้างใน วัชรภา เล่าเรียนดี และคณะ (2560, น. 69) ได้กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Learning Activity) มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเร้าความสนใจ (Trigger) เป็นการเสนอบทเรียน เริ่มด้วยการกระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียน โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายและสร้างความท้าทาย การเรียนรู้ของนักเรียนอาจใช้คำถามปลายเปิดให้นักเรียนได้คิดเกิดความสงสัย เกิดคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้สอนเสนอ และเกิดการตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาคำตอบต่อไป
2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity) เป็นขั้นที่ต่อเนื่องจากขั้นแรกครูผู้สอนสามารถเลือกใช้เทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้กิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์และเรื่องที่ได้กระตุ้นความสนใจไว้แต่แรก

3. ขั้นอภิปราย (Discussion) หลังจากเรียนรู้แล้วในช่วงท้ายครูผู้สอนจะให้นักเรียนร่วมกัน อภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอความคิดเห็น และความคิด รวบรวมที่นักเรียนได้เรียนรู้ ในขั้นนี้ครูทำหน้าที่เป็นผู้ฟังและจดบันทึกข้อผิดพลาดของนักเรียน โดยไม่ติชมหรือวิจารณ์เนื่องจากในขั้นนี้นักเรียนทั้งชั้นกำลังเป็นผู้โต้แย้ง ถกเถียงระหว่างกัน

4. ขั้นสรุป (Summary) ขั้นนี้จะแตกต่างจากสามขั้นตอนแรกที่นักเรียนเป็นผู้กระทำ และดำเนินการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ขั้นนี้ครูจะเป็นผู้มีบทบาทหลักสรุปการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ ทั้งหมดตั้งแต่ขั้นที่หนึ่งถึงขั้นที่สาม โดยเน้นความคิดรวบยอดหลักและเพิ่มเติมให้การเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุกลักษณ์ เขียรเชาว์ (2555, น. 9) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเชิงรุกประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นสำรวจความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจ ขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมความพร้อมนักเรียน โดยสร้างความสนใจในการเรียนด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำท่ายความรู้ความสามารถ และกระตุ้นความคิด เพื่อให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียน และเป็นการทบทวนความรู้เดิม เช่น สถานการณ์ชวนสงสัย การใช้สื่อ การเรียนการสอน รูปภาพกิจกรรมการตอบสนองต่อการสาธิต เกม กิจกรรมจับคู่เขียน กิจกรรมตอบสั้น 1 นาที กิจกรรมเวียนกันอภิปราย เป็นต้น

2. ขั้นเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งเน้นให้นักเรียนคิด วางแผน และลงมือกระทำอย่างอิสระ เพื่อค้นหาคำตอบโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การเรียน แบบร่วมมือ การเรียนแบบสืบสอบ การจำลองสถานการณ์ การระดมพลังสมอง และการแก้ปัญหา โดยใช้ร่วมกับกิจกรรมกลุ่ม เช่น เกม เวียนกันอภิปราย โต้ะกลม สุ่มหัวข้อคิด เทคนิค การถามคำถาม โดยใช้เวลา เทคนิคการถามคำถามแบบอ่างปลา กิจกรรมเลือกเข้ามุมการอ่านเชิงรุก เป็นต้น

3. ขั้นสรุป นักเรียนร่วมกันสรุปมโนทัศน์ โดยนำเสนอผลจากการลงมือกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผังโนทัศน์ แบบฝึกหัด การวาดภาพ โดยใช้ร่วมกิจกรรมเชิงรุก กิจกรรมกลุ่ม เช่น จับคู่คิด แลกเปลี่ยน จับคู่เขียน จับคู่ถามตอบ การเขียนอนุทิน เทคนิคการถามคำถามแบบอ่างปลา การนำเสนอแล้วสลับบทบาท การนำเสนอในลักษณะโต้ะกลม กิจกรรมเดินไปคุยไป นักเรียนและครู ลงข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับหลักการและความรู้ที่ได้เรียน

4. ขั้นประยุกต์ / ขยายความรู้ ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น นำความรู้และประสบการณ์ที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ใหม่และในชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมเชิงรุก เช่น กิจกรรมเดี่ยว เช่น การจดประเด็น การอ่าน การทดสอบสั้น 1 นาที การตอบสนองต่อการสาธิต หรือกิจกรรมการเขียนอนุทิน กิจกรรมคู่ เช่น การเขียน จับคู่แลกเปลี่ยน

จับคู่คิด แลกเปลี่ยนสมุดบันทึก จับคู่ถามตอบ กิจกรรมกลุ่ม เช่น เกม เวียนกันอภิปราย โต้เถียงกลุ่ม
 สมุทรวุฒิต ออกข้อสอบ เทคนิคการถามคำถามโดยใช้เวลา เทคนิคการถามคำถามแบบอ่างปลา เป็นต้น

5. ชั้นประเมินผล ครูให้นักเรียนแต่ละคนสรุปสิ่งที่เรียนลงในกระดาษ สมุด หรือใบงาน
 พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การเขียนบันทึกหรือกิจกรรมอ่างปลา
 เป็นต้น

กมลฉัตร กล่อมอ้อม (2562, น. 33) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังต่อไปนี้
 ขั้นที่ 1 ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้
 โดยการใช้การสนทนาตั้งคำถามหรือนำเสนอสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งและทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็น
 สำหรับความรู้ใหม่แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ

ขั้นที่ 2 นำเสนอสถานการณ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่ท้าทายและ
 มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียนตั้งกติการ่วมกันและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม
 ข้อสงสัย

ขั้นที่ 3 ช้่นดำเนินการกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาและร่วมกันวางยุทธวิธี
 ในการแก้ปัญหา จากนั้นดำเนินการตามยุทธวิธีวางไว้และมีการอภิปราย การคิด โดยทุกคนในกลุ่ม
 ต้องมีส่วนร่วมซึ่งผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและกระตุ้นความคิด

ขั้นที่ 4 ช้่นสร้างองค์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนออกมานำเสนอแนวคิดของตนเองหรือของกลุ่ม
 ให้ผู้เรียนคนอื่นได้รับรู้และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกันจนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจน

ขั้นที่ 5 ช้่นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนเพื่อสะท้อนความคิด
 หรือความรู้ที่ได้และตรวจสอบความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนด้วย

สรุปได้ว่า ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้
 โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายและสร้างความท้าทาย เพื่อให้ให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วม
 ในการเรียนและเป็นการทบทวนความรู้เดิม สำหรับความรู้ใหม่แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน
 ทราบ

2. ช้่นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ต่อเนื่องจากขั้นแรก ครูจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งเน้นให้นักเรียนคิด วางแผน และลงมือกระทำอย่างอิสระ เพื่อค้นหาคำตอบ
 โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย ทั้งนี้กิจกรรมต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์และเรื่องที่ได้
 กระตุ้นความสนใจไว้แต่แรก

3. ช้่นสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนเพื่อสะท้อนความคิด
 หรือความรู้ที่ได้และตรวจสอบความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนด้วย

กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้ากิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

McKinney (2008, อ้างถึงใน มนตรี ศรีจันทร์ชื่น, 2554 น. 27-28) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดแต่ละคน ประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อนักเรียนทั้งหมด (Share)
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3-6 คน
3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยนักเรียน (Student-Led Review Sessions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา
4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือขั้นการประเมินผล
5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or Reactions to Videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิด
6. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student Debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม
7. การเรียนรู้แบบนักเรียนสร้างแบบทดสอบ (Student Generated Exam Questions) กิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้นักเรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้วางแผนการเรียน เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงการ (Project Based Learning) หรือการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)

8. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze Case Studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้นักเรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อนักเรียนทั้งหมด

9. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping Journals or Logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

10. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and Produce a Newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น ๆ

11. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept Mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิดโดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อนักเรียนคนอื่น ๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น

กรมฯ สกนท (2554, น. 4-6) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ใช้ในมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์มี 10 รูปแบบ ดังนี้

1. การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) เป็นการเรียนที่นักเรียนกำหนดขั้นตอนวิธีในการแก้ปัญหา โดยครูจะเป็นเหมือนโค้ชหรือผู้สนับสนุนการเรียน

2. การเรียนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Based Learning) เป็นรูปแบบที่นำกรณีศึกษาการยกตัวอย่างเหตุการณ์มาร่วมพูดคุย อภิปรายผลและสรุปผล

3. การเรียนรู้จากชุมชน (Community Based Learning) เป็นการเรียนที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชุมชนลงพื้นที่ศึกษา โดยมีคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนและสร้างองค์ความรู้

4. การเรียนรู้ภาคสนาม (Field Work) ให้นักเรียนได้ออกนอกสถานที่ทำการเก็บข้อมูลศึกษาดูงานในสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน

5. การเรียนรู้ด้วยโครงงาน (Project Based Learning) ทำการมอบหมายให้นักเรียนจัดทำโครงงานด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นเอง พร้อมจัดทำรูปเล่มรายงาน ร่วมนำเสนอและอภิปราย

6. การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย (Research Based Learning) เรียนตามขั้นตอน

7. การเรียนรู้โดยปัญหาพิเศษ (Special Problem) เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้ไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในหัวข้อปัญหาที่กำหนดให้ จากนั้นนำเสนอและอภิปรายร่วมกัน

8. การเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individual Study) ให้นักเรียนได้ทำการค้นคว้าหาความรู้

9. การเรียนรู้แบบสหกิจศึกษา (Cooperative Learning) เป็นการเรียนที่ผสมผสานกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนเข้าร่วมกับการทำงานในสถานประกอบการ

วิชัย เสวกงาม (2557, น.13-15) ได้กล่าวว่า กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. Active scaling เป็นวิธีที่ให้แต่ละคนอ่านบทความแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านกับเพื่อน แล้วนำมาเขียนเป็นแผนผังมโนทัศน์ (Concept map) ลงในกระดาษโปสเตอร์ เพื่อทำกิจกรรม Gallery walk ต่อไป หรือการอ่านแล้วจับใจความเพื่อตั้งชื่อเรื่อง
2. Brainstorming กำหนดหัวข้อและเวลา จากนั้นแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปแล้วทุกคนนำเสนอแนวคิดของตน และบันทึกทุกแนวคิดที่มีผู้นำเสนอ
3. Agree & Disagree Statement ผู้สอนตั้งคำถาม โดยมีตัวเลือกให้ผู้เรียนว่าเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร เช่น อาจใช้ไม้ปิงปองที่มีสี 2 ด้านต่างกันเป็นอุปกรณ์ช่วยตอบ แล้วเลือกผู้ตอบในแต่ละกลุ่มให้อธิบาย หลังจากนั้นจึงอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งชั้นเรียน
4. Carousel กำหนดหัวข้อเรื่อง แล้วแบ่งเป็นหัวข้อย่อยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แบ่งกลุ่มผู้เรียนให้ได้จำนวนกลุ่มเท่ากับจำนวนหัวข้อย่อย จากนั้นเขียนหัวข้อย่อยลงบนกระดาษโปสเตอร์ แล้วคิดไว้รอบห้องแต่ละกลุ่มระดมความคิดและเขียนลงในกระดาษโปสเตอร์ เมื่อครบ 2-3 นาที เปลี่ยนไประดมความคิดหน้าโปสเตอร์ถัดไป โดยอ่านแนวคิดของกลุ่มก่อนหน้า ถ้าเห็นด้วยให้ใส่เครื่องหมายถูกและเพิ่มสิ่งที่คิดเห็นแตกต่าง จากนั้นสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
5. Concept map ลักษณะคล้ายการเขียน Mind Injury แต่การเขียนแผนผังมโนทัศน์จะแสดงแนวคิดและใช้คำเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด
6. Gallery walk กำหนดหัวข้อเรื่อง เขียนแนวคิด วิธีการ ลงบนกระดาษโปสเตอร์ แล้วติดไว้รอบ ๆ ห้อง เพื่อให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการเดินชมผลงาน
7. Role playing การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงออกตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อเป็นประสบการณ์ที่จะนำไปแก้ไขปัญหาและสถานการณ์จริงในชีวิต ผู้เรียนได้เรียนรู้การแสดงออก ฝึกวางแผนการทำงานร่วมกัน เข้าใจ ความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น เช่น การทำกิจกรรม “กำเนิดของยูคาริโอต” ผู้สอนจะกำหนดบทบาทแล้วเขียนไว้ในกระดาษ ให้ผู้เรียน 6 คน จับฉลากเลือกว่าจะแสดงบทบาท โดยไม่ให้ปรึกษากัน หรือผู้เรียนวางแผนและกำหนดบทบาทด้วยตนเอง แล้วให้แสดงบทบาทสมมติตามบทบาทที่ตนเองได้รับ หลังจากนั้นจะตั้งคำถามและให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นว่าผู้แสดงแต่ละคนทำหน้าที่อะไร และทำหน้าที่นั้นได้ดีหรือไม่มีจุดใดต้องแก้ไขหรือปรับปรุง

8. Think-pair-share ผู้สอนเป็นผู้ตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง หลังจากนั้นจึงอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันกับเพื่อนในชั้นเรียน เริ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ แล้วจึงนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่

9. Predict-observe-explain จำลองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเขียนทำนายสิ่งที่น่าจะเกิดขึ้น สังเกตและบันทึกผล อธิบายสิ่งที่สังเกตได้ อาจทำการทดลอง สืบหาหรือค้นคว้าเพิ่มเติมได้ เช่น กิจกรรมพลังงานเพื่ออนาคต ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับอุปกรณ์การทดลอง ได้แก่ แผ่นโซลาเซลล์ 2 ชนิด มัลติมิเตอร์ ไม้มบรรทัด กระดาษสีดำ และโคมไฟ เพื่อให้แต่ละกลุ่มทำการทดลองเพื่อวิเคราะห์ว่าแผ่นโซลาเซลล์ชนิดใดมีประสิทธิภาพดีกว่ากัน และให้ออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ นำเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน เป็นต้น

10. Clarification pause เมื่ออธิบายถึงประเด็นที่สำคัญ ผู้สอนควรใช้เวลาให้ผู้เรียนตกผลึกความคิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามหากต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม (ผู้สอนควรจะไปรอบห้อง เพราะผู้เรียนมักไม่กล้าถามหน้าชั้นเรียน)

11. Card sorts ผู้สอนจัดเตรียมบัตรคำ / บัตรภาพไว้ให้ผู้เรียนจัดกลุ่มบัตรภาพนั้น ๆ และต้องอธิบายเกณฑ์ที่ใช้จัดกลุ่มให้เพื่อนและผู้สอนฟัง และอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

12. Chain Tote ผู้สอนเตรียมคำถาม ข้อความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการไว้ โดยอาจพิมพ์ลงบนกระดาษ แล้วให้ผู้เรียนแต่ละคนตอบคำถามหรือข้อความนั้น ๆ เพียง 1-2 ประโยค จากนั้นส่งต่อกระดาษแผ่นนั้นให้เพื่อนที่นั่งถัดไปเพื่อช่วยกันตอบคำถามนั้นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถใช้ก่อนเรียนหรือหลังเรียนได้ และควรส่งกระดาษแผ่นนั้นกลับในทิศทางเดิม เพื่อให้ผู้ที่เขียนก่อนได้อ่านความเห็นทั้งหมดด้วย

13. Students reflection เป็นการให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด อาจจะให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในคาบเรียน เสนอแนะเกี่ยวกับการเรียน ถามคำถามที่ยังสงสัย หรือให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน เช่น Know-want-learned เมื่อเริ่มต้นบทเรียน ให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่รู้และสิ่งที่อยากรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียน เมื่อจบบทเรียนให้ผู้เรียนเขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Got-riced และ Exit ticket เมื่อจบบทเรียนให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้ อาจเป็นการสรุปร่วมกันหน้าชั้นเรียน และวางแผนกิจกรรมการเรียนจากสิ่งที่อยากรู้เพิ่มเติม Diary/ Journal quote เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ คำถามที่ยังสงสัย

14. Guided lecture ผู้สอนนำเสนอข้อมูลโดยการบรรยายและผู้เรียนจดบันทึก จากนั้นผู้เรียนจะได้รับเวลาสั้น ๆ ในการตรวจบันทึกของพวกเขา หลังจากตรวจสอบบันทึกของตนเอง ผู้เรียนจะร่วมกันหารือเกี่ยวกับการบันทึกของพวกเขาในกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาจดบันทึกข้อมูลที่ต้องการ

15. Responsive lecture ผู้เรียนสร้างรายการของคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับเนื้อหาในรายวิชา แล้วจัดอันดับความสำคัญของคำถาม ผู้สอนจะใช้การจัดอันดับของคำถามนี้เป็นโครงสร้างสำหรับการบรรยายและการอภิปราย

สรุปได้ว่า กิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีแนวคิดการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติ สะท้อนความคิดของตนเองต่อสิ่งเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดขึ้น โดยกิจกรรมที่จัดจะเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก

บทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้าบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่าน อธิบายบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

นนทลี พรธาราวีทย์ (2559, น. 27-28) ได้กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ

1. ผู้สอนเป็นผู้วางแผนกิจกรรม หรือเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน เน้นผลที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเอง
2. เป็นคนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สนใจรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน
4. จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboratory Learning) ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้งเนื้อหาสาระ วิธีการและฝึกให้ผู้เรียนได้มีการบูรณาการเนื้อหาสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทายและหลากหลาย แม้รายวิชาที่เน้นทางด้าน การบรรยาย หลักการและทฤษฎี ก็สามารถจัดกิจกรรมเสริม อาทิ การอภิปราย การแก้ไขสถานการณ์ที่กำหนด เสริมเข้ากับกิจกรรมการบรรยาย

7. วางแผนในเรื่องของเวลาการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในประเด็นเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้แบบ Active Learning ใช้เวลาการจัดกิจกรรม

8. ใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดเห็นที่ผู้เรียนนำเสนอ

วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560, น. 68) ได้กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมี 6 ประการ ดังนี้

1. ตั้งความคาดหวังว่าผู้เรียนแต่ละคนจะเกิดผลการเรียนรู้ตามระดับคุณภาพที่กำหนดหรือยอมรับได้

2. รับผิดชอบเฉพาะผลงานหรือชิ้นงานคุณภาพ (Quality Work) เท่านั้น

3. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียน และเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม ความรู้ที่ได้รับและโลกของความเป็นจริง

4. ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุก (Active Participant) โดยเป็นทั้งโค้ช ผู้แนะนำ ปรึกษาและอำนวยความสะดวก

5. ประเมินการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย และให้มุมมองแก่ผู้เรียนเพื่อให้เห็นความสามารถของตนเอง

6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติอย่างมีความหมาย และนำไปประยุกต์ใช้ในความเป็นจริงของชีวิตประจำวัน

กมลฉัตร กล่อมอ้อม (2562, น. 39) ได้กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีดังนี้

1. กิจกรรมที่หลากหลายมีความท้าทายท้าทายกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน

2. สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเองมากขึ้นมีความมั่นใจ

ในการเรียนกล้าคิดกล้าแสดงความคิดเห็น

3. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับเพื่อนในชั้นเรียน

4. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างชัดเจนทั้งเนื้อหาและเวลา

5. มีการสื่อสารที่ชัดเจนก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

6. ลดบทบาทของตนเองเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางและจัดหาจุดมุ่งหมายให้กับผู้เรียน

7. มีความอดทนในการรอฟังคำตอบของผู้เรียนและมีใจกว้างยอมรับ ความสามารถของผู้เรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 26) ได้กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวทาง Active Learning ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง โดยดำเนินการดังนี้

1. สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
2. ลดบทบาทการสอนและการให้ความรู้โดยตรง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นพลวัต (มีการเคลื่อนไหว / การขับเคลื่อน) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความสำเร็จในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและคิดสร้างสรรค์ โดยเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคมหรือประเทศชาติ
4. จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนรู้อย่างชัดเจน รวมถึงเนื้อหาและกิจกรรม
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากวิธีการสอนที่หลากหลาย
6. เปิดใจกว้างยอมรับในความสามารถ การแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน
7. ผู้สอนควรทราบว่าผู้เรียนมีความถนัดที่แตกต่างกัน และทราบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน
8. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียน ให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าตอบและมีความสุขในการเรียนรู้

ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2564, น. 106) ได้กล่าวว่า บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังนี้

1. พูดคุยกับนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
2. เตรียมตัวให้พร้อมที่จะสอน วางแผนเรื่องเวลาการสอนอย่างชัดเจน ศึกษาผู้เรียน วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง
3. จัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสม
4. จัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สนใจ
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย ให้มีการอภิปราย การตั้งคำถาม และการเขียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วม

7. ให้นักเรียนในการค้นหาคำตอบ ไม่เร่งรีบเอาคำตอบจากนักเรียน ใจกว้าง ยอมรับ
ในความสามารถในการแสดงออกและความคิดเห็นของผู้เรียน
8. ให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีส่วนร่วมเพื่อสร้างแรงจูงใจ
9. ให้ออกกำลังกายนักเรียนในช่วงพักคาบ เพื่อให้นักเรียนถามคำถาม
10. มีการสื่อสารที่ชัดเจน
11. ประเมินผล สรุปผล และพัฒนางาน

สรุปได้ว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้น จะเน้นที่บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้สอนอาจจะนำวิธีการสอน เทคนิคการสอน ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ ตามแผนการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในชั้นเรียน มุ่งเน้นและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ คุณลักษณะ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และนำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต

บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้าบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่าน อธิบายบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

นนทลี พรธรรวิท (2559, น. 28) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการแสดงออกโดยการพูด การฟัง เขียน อ่าน และสะท้อนความคิดของตัวเองในเนื้อหาวิชาที่ศึกษา โดยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็น ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ เตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อมที่จะเรียนรู้ ศึกษา และปฏิบัติงานในสิ่งที่ผู้สอนมอบหมายให้ศึกษาล่วงหน้า
2. ให้ความร่วมมือกับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ เริ่มจากการวางแผนการจัดการเรียนรู้ออกมาดำเนินการกิจกรรมและการประเมินผล
3. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น
4. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ การทำงานเป็นทีม และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
5. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติ ในสถานการณ์จริงด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
6. มีการใช้ความคิดเชิงระบบ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การคิดเชื่อมโยง และการคิดอย่างสร้างสรรค์
7. มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องที่น่าเบื่อ แต่การเรียนรู้แบบสนุกสนาน มีชีวิตชีวา

สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้ ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ เตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อมที่จะเรียนรู้ ให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอน มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีการใช้ความคิดเชิงระบบและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาค้นคว้าประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

พิณพนธ์ คงวิจิตต์ (2557 น. 13) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการถ่ายโยงความรู้ได้ดี ได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ตลอดจนได้พัฒนาทักษะการคิด ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ทำให้ได้พัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งส่งผลให้มีความสนุกสนานในการเรียน ทำให้เกิดความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น นอกจากนี้การที่นักเรียนและครูได้รับประโยชน์จากข้อมูลป้อนกลับทำให้นักเรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้ ในขณะที่ครูก็สามารถประเมินการสอนของตนเองเช่นกัน

นนทลี พรธารวิทย์ (2559, น. 25) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. เป็นแรงขับที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา
2. ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง
4. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
5. เกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
6. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการค้นพบแนวคิด
7. เพิ่มพลัง และการมีส่วนร่วมอย่างมีชีวิตชีวา
8. สร้างความแข็งแกร่งของเครือข่ายการเรียนรู้
9. มีแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในรูปแบบ

การเรียนรู้ของแต่ละคน

10. สามารถนำเนื้อหาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง
11. เพิ่มช่องทางการสื่อสารกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน
12. ทำให้การเรียนสนุก และสิ่งแวดล้อมการเรียนที่ดีขึ้น
13. ช่วยปรับปรุงความคงทนในการจดจำข้อมูล และการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้
14. เป็นการเตรียมเส้นทางให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ยอมรับ และได้รับสิ่งตอบแทนจากสิ่งที่

เรียนรู้

15. ส่งเสริมการเรียนรู้ให้สนุกสนาน

สุรไกร นันทบุรณย์ (2560, น. 48) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่าทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าแบบนั่งฟังบรรยาย ทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ หากใช้รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมด้วย เช่น Problem Based Learning, Collaborative Learning, Cooperative Learning โดยเลือกรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดขั้นสูง มีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน นอกจากนี้ Active learning ยังสามารถสร้างมนต์เสน่ห์ในการเรียนแบบ STEM ได้มากกว่า

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการค้นพบแนวคิดและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู โดยใช้ทักษะการสื่อสารได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ตลอดจนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง มีทักษะทางสังคมและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา ช่วยให้การเรียนสนุกและตื่นตัว ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำเนื้อหาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู

ความหมายของการพัฒนาครู

จากการศึกษาค้นคว้าความหมายของการพัฒนาครู มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายความหมายของการพัฒนาครู ไว้ดังนี้

ยนต์ ชุ่มจิต (2558, น. 30) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครู หมายถึง การดำเนินงานที่พยายามจะเสริมสร้างให้ครูมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการสอนและการทำงาน มีเจตคติที่ดีในการทำงานและต่อวิชาชีพครู รวมถึงมีบุคลิกภาพและคุณธรรมของความเป็นครูที่ดีด้วย

กมลพร อ่วมเพ็ง (2560, น. 14) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสร้างเสริมศักยภาพของบุคคล ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จในอนาคต

ธงชัย คำปวง (2561, น. 26) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการ ขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ครูที่ปฏิบัติงานเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมครู ให้เป็นที่ต้องการขององค์กร ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ มีทัศนคติ อุปนิสัย วิธีการทำงานให้มากขึ้น ตลอดจนเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางที่ดีจนปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันจะส่งผลให้องค์กร

หรือหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้นในเรื่องของการปฏิบัติงาน

เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล (2563, น. 120) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการเพิ่มพูนสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร ทั้งในด้านความคิด ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และพฤติกรรม รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีอุปนิสัย เจตคติ สำนักรับผิดชอบ และมีขวัญกำลังใจที่ดีต่อการทำงานอันจะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นช่องทางที่ทำให้บุคลากรได้รับความรู้ใหม่ ๆ มีโอกาสสั่งสมความชำนาญในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพิ่มระดับทักษะในการแก้ปัญหา มีศักยภาพพร้อมรองรับการปฏิบัติงานในอนาคต และมีทัศนคติที่จะปรับปรุงงานให้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามแนวทางที่องค์การกำหนด ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรกับองค์การ และช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีระบบ

สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2563, น. 72) ได้กล่าวว่า การพัฒนาครู หมายถึง ลักษณะของการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ พฤติกรรม ทักษะและสมรรถนะของบุคลากรสำหรับการปฏิบัติงานในปัจจุบันหรือการเตรียมความพร้อม เพื่อพัฒนาศักยภาพสำหรับการเติบโตบนเส้นทางสายอาชีพในอนาคต

สรุปได้ว่า การพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสร้างเสริมศักยภาพของครู ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในเรื่องของการปฏิบัติงาน

ความสำคัญของการพัฒนาครู

จากการศึกษาค้นคว้าความสำคัญของการพัฒนาครู มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายความสำคัญของการพัฒนาครู ไว้ดังนี้

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2543) ได้กล่าวว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาสู่มาตรฐานระดับชาติให้ความสำคัญต่อครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาโดยกำหนดไว้ในหมวด 7 มาตรา 32 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกของประเทศไทยที่ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเน้นความสำคัญของความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการ

ตามความเหมาะสม การจัดการศึกษายุคใหม่จึงต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพราะครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหากครูมีคุณภาพและศักยภาพสูง จะทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพกระบวนการเรียนรู้บังเกิดผล ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา

ชวนคิด มะเสนะ (2559 น. 1-2) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา มีเป้าหมายหลักโดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานตามท้องที่การต้องการ โดยทั่วไปแล้วการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากร เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้นั้นเราจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ อย่างน้อย 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ (Knowledge) ซึ่งหมายถึง การพัฒนาให้มีความรู้ (Knowledge) เกิดการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ แล้วจึงนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรด้านความรู้นั้นควรให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายของรัฐในกรณีที่เป็นราชการ ความรู้ด้านวิชาชีพ ความรู้เสริมที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารและความรู้ใหม่ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านั้น สามารถปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาการ

2. ด้านทักษะ (Skill) หมายถึง การพัฒนาให้มีทักษะ ความชำนาญ เมื่อเรียนรู้และเข้าใจในข้อมูลแล้วต้องมีโอกาสนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประสบการณ์ด้วยตัวเอง ฝึกฝน และปฏิบัติบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ เพิ่มพูนสติปัญญาและมีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น หากเน้นการพัฒนาบุคลากรให้ได้ฝึกปฏิบัติงานให้เกิดทักษะความชำนาญเพิ่มขึ้น จะทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถทำงานได้ดีตามมาตรฐาน เป้าหมายหรือตามความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำงานได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม ทำงานได้อย่างมีคุณภาพที่ดีขึ้น

3. ด้านทัศนคติ (Attitude) หมายถึง การพัฒนาให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดเชิงบวก ซึ่งคนเราอาจมีความคิดทัศนคติที่เหมือนหรือต่างกันได้การเปลี่ยนทัศนคติเป็นสิ่งที่ยาก หากองค์กรใดต้องการประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ ก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรด้วยการหาเทคนิคหรือแนวทางใหม่ ๆ จัดการความแตกต่างทางความคิดและสร้างวัฒนธรรมหรือมาตรฐานใหม่ เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในองค์กรให้ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า บุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดทัศนคติที่ดีและถูกต้องในการทำงาน เช่น การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจในการทำงานเพื่อสาธารณะ การทำงานเป็นทีม และมีความสามัคคี (Team Work) เสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันที่ถูกต้องในการทำงาน (Work Attitude) สร้างเสริมจิตสำนึกที่ถูกต้องในการให้บริการ (Service Mind) และทัศนคติในการพัฒนาตนเอง (Self-Development) ให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ และตื่นตัวตลอดเวลาในการเรียนรู้ เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การปรับวิธีการทำงานเป็น

แบบชีวิตดิจิทัล (Digital Life) รวมทั้งพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่กันเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

สรุปได้ว่า บุคลากรทางการศึกษา ควรได้รับการพัฒนาทั้งในส่วนบุคคลและการพัฒนาหน่วยงานควบคู่กันไป โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านทักษะ ความรู้และคุณลักษณะ ทักษะคิด และแรงกระตุ้นในการทำงานและการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและผลผลิตของงานให้ดีขึ้น

แนวทางการพัฒนาครู

จากการศึกษาค้นคว้าแนวทางการพัฒนาครู มีผู้ศึกษาหลายท่านอธิบายแนวทางการพัฒนาครู ไว้ดังนี้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555, น. 113) ได้กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาครู เป็นกระบวนการสร้างเสริมบุคลากรให้สามารถนำศักยภาพที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติของบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมสำหรับรองรับการเปลี่ยนแปลงขององค์กรได้ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มด้วยการหาความจำเป็นหรือความต้องการในการพัฒนาโดยการวิเคราะห์องค์กร วิเคราะห์งาน และวิเคราะห์บุคลากร ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน และติดตามประเมินผล โดยมีวิธีหลักในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครู อาจารย์ ไว้ดังนี้

1. การฝึกอบรม (Training of personnel) การฝึกอบรมเป็นวิธีในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีทักษะ เกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานโดยใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการสร้างประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาองค์กร

2. การนิเทศการสอน (Teaching supervision) การนิเทศการสอนภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษาคาดหวังไว้

3. การสัมมนา (Seminar) การสัมมนา เป็นการประชุมที่สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้มีความรู้ ความสนใจในเรื่องเดียวกันมาร่วมปรึกษาหรือร่วมกันคิดแก้ปัญหา เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ ทักษะคิด มีการรับฟังแนวคิดประสบการณ์จากวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้รู้แล้วเป็นสมาชิกผู้ร่วมประชุมร่วมกันให้ข้อมูล เสนอปัญหา ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจหาข้อสรุปหรือแนวทางแก้ไขปัญหา

4. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ เน้นการร่วมกันทำงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหา โดยผู้เข้าประชุมทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ (Hands-on training) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมเพื่อปฏิบัติการกิจร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้เข้าประชุมจะมีการเรียนรู้ร่วมกันจากวิทยากร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติร่วมกัน เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมเชิงปฏิบัติการจะต้องมีผลงานที่ได้รับจากการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการนำเอาผลงานที่ได้จากการประชุมไปใช้ เช่น การประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนการสอน การประชุมปฏิบัติการวิเคราะห์ข้อสอบการประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์ เป็นต้น

5. การศึกษาดูงาน (Field study) หรือการทัศนศึกษา เป็นการพัฒนาบุคลากร โดยการให้บุคลากรได้พบเห็นการปฏิบัติงานจริงนอกองค์กร ได้เห็น ได้ยิน ได้ซักถาม ได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม จากที่เคยปฏิบัติในองค์กร บุคลากรได้เปลี่ยนบรรยากาศ ได้ผ่อนคลาย ได้รับความบันเทิง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ของหน่วยงานอื่น นอกจากนี้ ยังเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงาน และระหว่างผู้ปฏิบัติงานพัฒนามนุษยสัมพันธ์ ความร่วมมือของทีมงาน

6. การศึกษาต่อและการศึกษาทางไกล เป็นการพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลกระทบยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ต้องใช้เวลาและการลงทุน โดยการให้บุคลากรเข้าศึกษาในสถานศึกษาตามหลักสูตรของสถานศึกษานั้น ซึ่งทำได้ทั้งการศึกษาทางไกล คือการศึกษาที่เน้นชั้นเรียนหรือการศึกษาทางไกลซึ่งผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างไกลกันแต่เน้นการใช้สื่อและเทคโนโลยี

พรรณอร อุสุภาพ (2561, น. 249) ได้กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพครูมีวิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับนำไปใช้ เช่น การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพครู การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู การอบรมครูประจำการ การพัฒนาของสถาบันฝึกหัดครู การนิเทศ การบริหารจัดการ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของครู รวมทั้งแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมาแล้วช่วยให้การพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็ง อันเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนางานของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สีปสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2563, น. 74 – 78) ได้กล่าวว่า วิธีการพัฒนาบุคลากรในปัจจุบันมีหลากหลายขึ้นอยู่กับความต้องการการฝึกอบรมและพัฒนาที่สอดคล้องกับสมรรถนะและวัฒนธรรมองค์กรที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งวิธีการพัฒนาบุคลากร อาจประกอบด้วยวิธีการ ดังนี้

1. อบรมและสัมมนา (Training and Seminar) หมายถึง วิธีการในการเพิ่มพูนสมรรถนะในการทำงานของบุคลากร ทั้งในด้านความคิด ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ พฤติกรรม อุปนิสัยและเจตคติ ลักษณะการอบรมอาจมีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความต้องการและความเหมาะสมของหัวข้อและเนื้อหาการอบรม

2. การเรียนรู้ผ่านการประชุม (Conference-based Learning) หมายถึง การพัฒนาบุคลากรด้วยการเข้าร่วมประชุม เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำในการนำการประชุม การรับฟังและเสนอความคิดเห็นในการประชุมซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกวงการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสารและทักษะการตัดสินใจ

3. การพัฒนาผ่านออนไลน์ (Online Learning) หมายถึง การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต (Internet) หรือดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) เป็นการเรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนผ่านเนื้อหาของบทเรียน เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบซึ่งมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีกว่า น่าสนใจกว่าและผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เป็นการเรียนรู้ผ่านข้อความ รูปภาพ เสียง วีดีโอและมัลติมีเดียอื่น ๆ ที่ถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser โดยผู้เรียนผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนสามารถติดต่อ ปรัชญาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้เช่นเดียวกับการเรียนรู้ในรูปแบบปกติโดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย

4. การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง (Simulation) หมายถึง การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองนั้นเป็นการทำทนายผู้เรียนให้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่และทำการตัดสินใจที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาจากโจทย์ที่องค์กรต้องเผชิญ นอกจากนี้ การพัฒนาสมรรถนะและทักษะด้านคนของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การทำงานเป็นทีม การบริหารคนที่ความแตกต่างกัน การสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็เป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องการความร่วมมือและประสานงานที่ดีกับชุมชน ผู้ปกครอง และท้องถิ่น

5. การเรียนรู้ผ่านห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) คือ การพัฒนาผู้เรียนผ่านสภาพแวดล้อมเสมือนจริงในห้องเรียนหรือในสถานที่ต่าง ๆ ที่เหมาะสำหรับการเรียนรู้ โดยผู้เข้าเรียนสามารถสื่อสาร ได้ตอบ มองเห็นผู้สอน ทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้เสมือนอยู่ในห้องเรียนจริง ๆ ทั้งนี้ การเรียนรู้ผ่านช่องทางเสมือนจริงจำเป็นต้องมีความพร้อมทางด้านเครือข่ายออนไลน์และอินเทอร์เน็ต รวมถึงอุปกรณ์การสื่อสารและการเรียนรู้เป็นอย่างดี

6. การเรียนรู้ด้วยตัวเองหรือการเรียนรู้ตามความสามารถและความเร็วในการเรียนรู้ของผู้เรียน (Self-study or Self-paced Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาตั้งประเด็น การเรียนรู้ที่ตนเองสนใจหรือเป็นประเด็นปัญหาที่ตนเองต้องการหาคำตอบ เมื่อได้ประเด็นการเรียนรู้หรือปัญหาแล้วผู้ศึกษาจะทำการค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตัวเองเพื่อหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ตนเองสนใจ

7. การเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษาจริงและการเขียนบรรยาย (Case Study and Written Exam) หมายถึง การพัฒนาครูในทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving Skills) ผ่านเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในอดีต วิธีการพัฒนานี้เป็นหนึ่งในรูปแบบการพัฒนาเพื่อเปิด

โอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้เห็นประสบการณ์การปฏิบัติของผู้อื่น โดยจะเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์ ประสบการณ์เหล่านั้น และต้องหาวิธีการ แนวคิดที่สร้างสรรค์ เพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์ดังกล่าว ที่สำคัญรูปแบบการพัฒนานี้จำเป็นต้องอาศัยการสะท้อนคิด (Reflection) และอภิปราย (Discuss) เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดการพัฒนาสูงสุด อย่างไรก็ตาม รูปแบบนี้มีข้อจำกัดในการหากรณีศึกษาที่มีความเหมาะสมกับบริบท รวมถึงกรณีที่น่ามาศึกษานั้นอาจกว้างเกินไป ไม่มีประเด็นเฉพาะหรือ ไม่ตรงประเด็นตามที่ต้องการ

8. โปรแกรมพี่เลี้ยง (Mentoring Program) คำว่า Mentor ถูกแปลเป็นไทยว่า พี่เลี้ยง แต่ในความหมายที่แท้จริงแล้ว คำว่า Mentor นั้นหมายถึง Father Figure หรือ พ่อ เป็นผู้ซึ่งมาก ด้วยประสบการณ์ ให้การสนับสนุน ดูแล แนะนำและสอนคนที่เด็กกว่าให้เกิดการพัฒนา ดังนั้น คำว่าพี่เลี้ยงจึงมีความหมายว่า การสอน แนะนำ และแบ่งปันประสบการณ์จากผู้ที่ประสบการณ์ เป็นที่ยอมรับไว้วางใจ ผ่านปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ จนสามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้ เพื่อพัฒนา ทักษะและดึงศักยภาพในตัวผู้อื่นออกมาไม่ว่าจะเป็นทักษะในการทำงานหรือทักษะในการบริหารงาน

9. โปรแกรมโค้ช (Coaching Program) หมายถึง กระบวนการที่ผู้เป็นโค้ชและผู้ถูกโค้ช ร่วมมือกันเพื่อกระตุ้นให้คิดและเกิดมุมมองที่ยกระดับศักยภาพหรือความสามารถของผู้ถูกโค้ช ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการทั้งในด้านการงานหรือเรื่องส่วนตัว การโค้ชจะใช้ทักษะการฟังและ ตั้งคำถาม ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นการสั่งสอนหรือให้คำตอบกับผู้ถูกโค้ช

10. เงาการทำงานหรือการเรียนรู้ด้วยการติดตามจากผู้มีประสบการณ์ (Work Shadowing / Understudy) หมายถึง รูปแบบการพัฒนาด้วยการติดตามและเรียนรู้ จากผู้มีประสบการณ์ในบทบาทหน้าที่ในสภาพจริงที่ผู้เรียนรู้อยังไม่เคยปฏิบัติงานมาก่อน เงาการทำงาน ประกอบด้วย 2 บทบาท คือ ผู้เป็นต้นแบบให้เรียนรู้และผู้เรียนรู้ เงาการทำงานที่ดีจะต้อง เป็นการทำงานร่วมกันในบริบทการทำงานปกติ การเรียนรู้จะเกิดจากกระบวนการการสังเกต และการสะท้อนมุมมองบนพฤติกรรมและการตัดสินใจที่ผู้เป็นต้นแบบได้แสดงออกมา สิ่งสำคัญ สำหรับวิธีการเงาการทำงาน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวางกำหนดการการเรียนรู้ ทั้งนี้ จะทำให้ผู้เรียนรู้สามารถเตรียมตัวและเข้าใจประเด็นการเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ที่พบได้ อย่างเหมาะสม

11. การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Networking or Professional Learning Community) หมายถึง การพัฒนาครูผ่านการสนับสนุนและแบ่งปัน ความรู้ ประสบการณ์ โดยเครือข่ายครูภายในและภายนอกโรงเรียน เครือข่ายผู้เชี่ยวชาญจากสมาคม และชมรม เครือข่ายคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้น ประโยชน์ให้เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

12. เครือข่ายสังคม / ชุมชนออนไลน์ (Online Social Learning) คือ การพัฒนาผ่านเครือข่ายผู้มีประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ผ่านเครือข่ายเสมือนจริง (Virtual Network) ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง แต่ยังคงสามารถเกิดปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายเสมือนได้ ทั้งนี้ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าเป็นอย่างมากจึงนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารภายในเครือข่ายที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน

13. การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) หมายถึง การพัฒนาครูผ่านการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานเพื่อให้เพิ่มความรู้ ความสามารถ ได้เรียนรู้งานในส่วนงานต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของส่วนงานต่าง ๆ ภายในองค์กร ทำให้เห็นภาพรวมขององค์กรทั้งหมด เกิดการถ่ายทอดและแบ่งปันองค์ความรู้ประสบการณ์ให้แก่กัน อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพ เพิ่มแรงกระตุ้นในการทำงาน ลดภาวะความเบื่อหน่ายจากการทำงานที่มีลักษณะงานแบบเดิมมาโดยตลอด นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในองค์กรได้ด้วย

14. การเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม (Group Work / Peer Team) หมายถึง การพัฒนาผ่านการเข้าร่วมกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนข้อมูลช่วยเหลือกันในการตัดสินใจเพื่อการทำงานหรือดำเนินการใด ๆ การให้ผู้ที่ได้รับการพัฒนาได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันนั้นเป็นการพัฒนาทักษะด้านการบริหาร (Management or Soft Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้ครูหรือผู้บริหารพัฒนาทักษะการฟัง ยอมรับในความแตกต่างและเปิดรับความคิดใหม่ ๆ

15. การเรียนรู้ผ่านโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย (Project-based Learning) หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะครูผ่านการเป็นผู้นำหรือเป็นผู้ร่วมโครงการซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือไม่ก็ได้ การพัฒนาในรูปแบบนี้จำเป็นต้องมีการกำหนดสมรรถนะที่คาดหวังจากการเข้าร่วมโครงการนั้น ๆ ให้ชัดเจนและสมรรถนะดังกล่าวควรสนับสนุนและส่งเสริมครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนหรือทักษะการบริหารจัดการที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางสายอาชีพ (Career Advancement ของครูในอนาคต

16. การศึกษาดูงาน (Field Trip) หมายถึง การพัฒนาผ่านการสังเกตเหตุการณ์ การกระทำบุคคล ในสถานที่เฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ในช่วงเวลาสั้น ๆ การศึกษาดูงานหรือการไปเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้เห็นประสบการณ์ใหม่ ๆ ไม่ว่าจะในรูปแบบการทำงานที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ผู้รับการพัฒนาได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ดีจากองค์กรภายนอก ซึ่งความคาดหวังของการศึกษาดูงาน คือ ต้องการให้นำแนวคิด

วิธีการที่ได้สังเกตเห็นมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังสามารถนำความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับรู้มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น

17. การทำวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) คือ การพัฒนาครูผ่านการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการขนาดเล็กที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน การวิจัยในชั้นเรียนจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามสภาพจริง การทำวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

18. การเรียนรู้โดยการทำวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัย (Co-Research with University) หมายถึง การพัฒนาครูผ่านการทำวิจัยร่วมกันกับสถาบันผลิตครูที่มีความพร้อมบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและศาสตร์การสอน ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้ครูในสถานศึกษาคิดค้นวิธีการหรือนวัตกรรมในการเรียนการสอนผ่านกระบวนการวิจัย เกิดความร่วมมือกันระหว่างสถาบันผลิตครูและโรงเรียนในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดในการพัฒนาการศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาครูมีวิธีการที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ ซึ่งสามารถพัฒนาครูได้โดยการฝึกอบรม การนิเทศการสอน การสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการศึกษาต่อและการศึกษาทางไกล ทั้งนี้การพัฒนาครูให้มีความรู้ สามารถในการปฏิบัติงานจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนางานของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3

ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 504 หมู่ 3 ตำบลโคกเคี้ยว อำเภอนายูง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีหน่วยงานในเขตบริการ ประกอบด้วย 5 อำเภอ ดังนี้ อำเภอนายูง อำเภอท่าตะโก อำเภอตากฟ้า อำเภอตาคลี และอำเภอหนองบัว โดยแบ่งกลุ่มงานออกเป็นโดยแบ่งงานออกเป็น 7 กลุ่ม 1 หน่วย 1 ศูนย์ ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มบริหารงานบุคคล
3. กลุ่มนโยบายและแผน
4. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
5. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
6. กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน
7. กลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์
8. หน่วยตรวจสอบภายใน

9. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษา

วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เป้าประสงค์หลัก กลยุทธ์ เป้าหมาย นโยบาย

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เป็นหน่วยงานที่ได้มาตรฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พันธกิจ

1. ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างภาวะผู้นำเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย
2. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาบริหารจัดการให้มีคุณภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21
3. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล ติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
4. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

ค่านิยม

“บริการดี มีน้ำใจ”

เป้าประสงค์หลัก

1. ผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพและมีคุณภาพ
2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตรงตามสายงานและมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้น ผลสัมฤทธิ์
4. สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล

กลยุทธ์

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับอย่างมีคุณภาพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
3. พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ภาษาอังกฤษพื้นฐานเพื่อการสื่อสาร ยกระดับคุณภาพผู้เรียน (NT/O-NET) เป็นคนดีหนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลงานเด่นหนึ่งโรงเรียน หนึ่งการศึกษาสู่อาชีพ การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของกลุ่มโรงเรียน

นโยบาย

1. ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ
2. ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
3. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
4. ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
5. ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

อำนาจหน้าที่ ภารกิจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการให้เป็นไปประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. จัดทำ นโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้น
3. รับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
4. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า POARE Model ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ อาจารย์ เตรียมความพร้อม (P) นักศึกษาทราบทิศทางในการเรียน (O) นักศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (A) อาจารย์ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (R) และประเมินผล การเรียนรู้รอบด้าน (E) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (75/75) 2) เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองใช้ พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของ นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลอง ที่อาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่อาจารย์ จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปกติ และนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพ รวมอยู่ในระดับดี

กนกวรรณ ฉัตรแก้ว (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ในภาพรวม ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอน ในภาพรวมปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยมากกว่า ความคิดเห็นของผู้เรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และ .05 4) ผลการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนในภาพรวม ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และผู้เรียน มีพฤติกรรมการเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการ พัฒนา และ 5) การวัดและ ประเมินผล มี 4 โมดูล คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและ การลงมือปฏิบัติ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง ผลโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

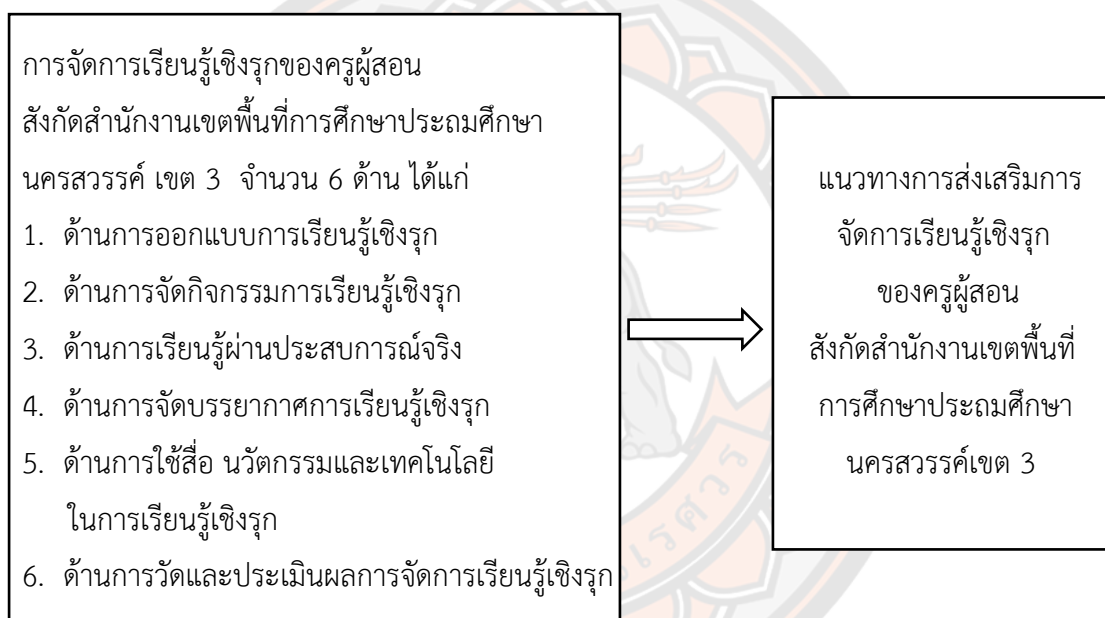

มาหะมะ ชาเดร์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนอิสลามศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัย พบว่า ครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ มีพฤติกรรมการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ครูอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน โดยรวมมีพฤติกรรมการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการสอนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี ครูอิสลามศึกษาที่มีกลุ่มวิชาที่สอนต่างกัน โดยรวมมีพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน ครูอิสลามศึกษาที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีพฤติกรรมการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และครูอิสลามศึกษาที่มีประเทศที่สำเร็จการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน

ยุภาลัย มะลิซ้อน และคณะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การออกแบบการเรียนรู้ การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความสามารถในการเขียนแผนการเรียนรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้เชิงรุกได้ในระดับมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ เชิงรุก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้าน การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ของปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,128 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ของปีการศึกษา 2564 จำนวน 291 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง Krejcie, & Morgan (n.d. อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 43) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนตามรายอำเภอ แสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อำเภอหนองบัว	299	77
อำเภอไพศาลี	252	65
อำเภอตากฟ้า	103	27
อำเภอตาคลี	224	58
อำเภอท่าตะโก	250	64
รวม	1,128	291

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (ข้อมูล ณ วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประกอบด้วย 6 ด้าน รวมทั้งสิ้น 32 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก	จำนวน 6 ข้อ
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง	จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก	จำนวน 5 ข้อ
5. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก	จำนวน 5 ข้อ
6. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	จำนวน 6 ข้อ

มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert)

ระดับ 5 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบ การเรียนรู้เชิงรุก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิง ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ด้านการจัด บรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อความ และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

5.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน อาจารย์ประจำภาควิชา บริหารและ พัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

5.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ จันทะคุณ อาจารย์ประจำภาควิชา หลักสูตร และการสอนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

5.3 นางรัตนชนก รัตนภูมิ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

โดยเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้อง มีดังนี้

+1 หมายถึง แนใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แนใจว่าข้อความวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง แนใจว่าข้อความวัดไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความ สอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2558, น. 72) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อความของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อความกับเนื้อหา ดังนี้

$IOC \geq 0.5$ ถือว่า ข้อความนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา

$IOC < 0.5$ ถือว่า ข้อความนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ปรากฏว่าได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ (ผลการหาคุนภาพเครื่องมืออยู่ในภาคผนวก ค หน้า 114)

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามค่า IOC และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

7. นำแบบสอบถามไปทดลอง (try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 40 คน เพื่อหา ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.965 (ผลการหาคุนภาพเครื่องมืออยู่ในภาคผนวก ง หน้า 118)

8. นำข้อมูลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากครูผู้สอน

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถาม ซึ่งมีการระบุวันรับแบบสอบถาม คืนทั้งหมดจำนวน 291 ฉบับ ถึงครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แล้วผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ซึ่งผู้วิจัยได้ส่ง แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 291 ฉบับ ได้รับฉบับที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. แปลความหมายค่าเฉลี่ย การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 4 คน ผู้วิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ประกอบด้วย นายจิระชัย ทีคำ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การจัดการศึกษา โดยมีประสบการณ์ในการดูแลกลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การจัดการศึกษา

ในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ประกอบด้วย นางรัตนชนก รัตนภูมิ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

3. ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิद्यฐานะชำนาญการพิเศษ โดยมีประสบการณ์ในการบริหาร การศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ประกอบด้วย ดร.ชาญศิลป์ เรืองศรี ผู้อำนวยการ สถานศึกษา โรงเรียนบ้านคลองกำลิ่ง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์

4. ครูผู้สอน วิद्यฐานะชำนาญการพิเศษ โดยมีประสบการณ์ในการสอน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ประกอบด้วย นางสาวสมร โพธิ์อ่อง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยนำองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 6 ด้าน มาสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 6 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 6 ข้อ ประกอบด้วย

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
3. ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง
4. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก
5. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก
6. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาตามที่กำหนด

2. สร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลจากการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในขั้นตอนที่ 1

โดยเลือกจากข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1

3. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ และเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและแจ้งประเด็นการสัมภาษณ์ ตลอดจนติดต่อกันนัดหมายกำหนดการสัมภาษณ์ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้า
3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามกำหนดการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึกและ ทำการบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง ระหว่างวันที่ 4 สิงหาคม 2564 – 31 สิงหาคม 2564 แสดง ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ วันที่ เวลา และสถานที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ที่	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	วันที่ สัมภาษณ์	เวลาที่ สัมภาษณ์	สถานที่สัมภาษณ์
1.	นายกิตติพันธ์ กุนทอง	10 สิงหาคม 2564	10:00 น. – 11:30 น.	สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
2.	นางรัตน์ชนก รัตนภูมิ	4 สิงหาคม 2564	10:00 น. – 11:30 น.	สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
3.	ดร.ชาญศิลป์ เรืองศรี	5 สิงหาคม 2564	13:00 น. – 13:30 น.	โรงเรียนบ้านคลองกำลัง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์
4.	นางสายสมร โพธิ์อ่อง	31 สิงหาคม 2564	13:00 น. – 13:30 น.	โรงเรียนอนุบาลท่าตะโก อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ตาราง 4 แสดงข้อมูลทั่วไป จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	79	21.10
1.2 หญิง	212	72.90
2. วุฒิการศึกษา		
2.1 ปริญญาตรี	225	77.30
2.2 สูงกว่าปริญญาตรี	66	22.70
3. ประสบการณ์การทำงาน		
3.1 น้อยกว่า 5 ปี	96	33.0
3.2 5 – 10 ปี	86	29.5
3.3 10 ปีขึ้นไป	109	37.5
รวม	291	100.00

จากตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 72.90 และเป็นเพศชาย จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 21.10

จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 77.30 และการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 22.70

จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 ประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 และประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม

ที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอน	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก	4.34	0.45	มาก	3
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	4.30	0.50	มาก	5
3	ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง	4.28	0.44	มาก	6
4	ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก	4.41	0.45	มาก	1
5	ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใน การเรียนรู้เชิงรุก	4.32	0.46	มาก	4
6	ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก	4.40	0.76	มาก	2
รวม		4.34	0.41	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.44	0.54	มาก	1
2	ครูกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร พุทธศักราช 2551	4.40	0.55	มาก	3
3	ครูศึกษาผู้เรียนโดยการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ของผู้เรียน	4.26	0.64	มาก	5
4	ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตร	4.41	0.62	มาก	2
5	ครูเตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.33	0.60	มาก	4
6	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.23	0.65	มาก	6
รวม		4.34	0.45	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมา คือ ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตร อยู่ในระดับระดับมาก

($\bar{X}$ = 4.41) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.59	มาก	1
2	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้	4.30	0.61	มาก	2
3	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง	4.28	0.62	มาก	4
4	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ในการทำงานและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับผู้อื่น	4.29	0.66	มาก	3
5	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านสมองของผู้เรียนที่ทำให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง	4.25	0.64	มาก	5
รวม		4.30	0.50	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านสมองของผู้เรียนที่ทำให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

ข้อ	ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.32	0.58	มาก	2
2	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด แก้ไขปัญหา ค้นคว้าหาความรู้จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.32	0.58	มาก	2
3	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น ออกแบบและทดลอง	4.18	0.67	มาก	4
4	ครูใช้วิธีการสอน Activity-Based Learning เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากกรณีศึกษา	4.20	0.64	มาก	3
5	ครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.38	0.54	มาก	1
รวม		4.28	0.44	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.38$) รองลงมา คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง, ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด แก้ไขปัญหา ค้นคว้าหาความรู้จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.32$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น ออกแบบและทดลอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.18$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูจัดห้องเรียนที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน	4.45	0.59	มาก	2
2	ครูมีแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT	4.21	0.62	มาก	4
3	ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการทำงานร่วมกันของผู้เรียน	4.43	0.58	มาก	3
4	ครูใช้เทคนิคการเสริมแรงที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น คำชมเชย	4.51	0.56	มากที่สุด	1
5	ครูสร้างบรรยากาศที่ทำทหาย กระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น และแสวงหาคำตอบ	4.43	0.57	มาก	3
รวม		4.41	0.45	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้เทคนิคการเสริมแรงที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น คำชมเชย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมา คือ ครูจัดห้องเรียนที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.38	0.57	มาก	1
2	ครูใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.35	0.58	มาก	2
3	ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.34	0.57	มาก	3
4	ครูใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.28	0.59	มาก	4
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม	4.25	0.60	มาก	5
รวม		4.32	0.46	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและ กิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ ครูใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	ด้านการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีที่หลากหลาย หลายตรงตามสภาพจริง	4.32	0.64	มาก	5
2	ครูใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ที่เหมาะสม	4.34	0.65	มาก	4
3	ครูวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพ จริง	4.39	0.64	มาก	2
4	ครูประเมินผลการเรียนผู้เรียนตาม มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร	4.39	0.70	มาก	2
5	ครูนำผลการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนมา ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพ	4.37	0.62	มาก	3
6	ครูใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการ ตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน	4.43	0.62	มาก	1
รวม		4.37	0.55	มาก	

จากตาราง 11 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ครูใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ครูวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และครูประเมินผลการเรียนผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก

($\bar{X}$ = 4.39) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สามารถแสดงผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริมอย่างไร

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถตอบสนองความต้องการและความถนัดของตนเองอย่างเหมาะสม

...อย่างแรกเลย ผอ.ควรให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ครูต้องรู้จักข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในชั้นเรียน มีการคัดกรองนักเรียนต้องแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม คือ อ่อน ปานกลาง เก่ง เมื่อทราบข้อมูลตรงนี้แล้วจึงสามารถ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างรัดกุมและให้รายละเอียด การจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เหมาะสมกับนักเรียนในชั้นเรียนของเรา

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามบริบทและความถนัดของตนเองในแต่ละรายวิชา โดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ

...ผอ.ควรสนับสนุนให้ครูออกแบบการเรียนการสอน เป็นไปตามบริบทและความถนัดของครู หลักการคือครูต้องออกแบบโดยใช้หลักสูตรเป็นตัวตั้ง
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...เราต้องออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรเป็นสำคัญ เลือกในสิ่งที่ตัวเองถนัดและชอบ และสิ่งสุดท้ายคือเมื่อเลือกแล้วต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ”
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)

...สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาด้านการเรียนการสอน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศภายในสถานศึกษาแบบ Coaching and Mentoring
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...นิเทศการสอนใน ศน. สนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งการนิเทศแบบชี้แนะจะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

1.4 ศึกษานิเทศก์ควรกำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาบทเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับครูผู้สอน เพื่อใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

...ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เราให้ศึกษานิเทศก์ร่วมพัฒนาบทเรียนผ่าน PLC ร่วมกับครูผู้สอน เพื่อใช้ในการออกแบบการเรียนรู้
(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...ศน. เราดำเนินการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู และร่วมกันพัฒนาบทเรียน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าการพัฒนาศักยภาพในด้านกระบวนการคิดขั้นสูงของผู้เรียนเรียน ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

...กระบวนการคิดเป็นเรื่องสำคัญ ทางโรงเรียนจะโยงไปกับ PPL เมื่อครูจัดการสอน โดยใช้ PBL จะช่วยให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงได้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...ผอ.ส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนของเราเกิดทักษะการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีเหตุผลและนำไปสู่การคิดอย่างเป็นระบบได้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้รูปแบบการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

...ผอ.ต้องส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนใช้รูปแบบการสอนที่เน้นให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำไปสู่การประเมินค่าได้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...ในกระบวนการคิดขั้นสูงครูต้องใช้คำถามกระตุ้นเด็กนักเรียน ฝึกกระตุ้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ให้นักเรียนได้คิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนาสร้างรูปแบบการสอนใหม่ (New Learning Model) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงที่สอดคล้องกับการจัดเรียนรู้เชิงรุก

...สำนักงานเขตพื้นที่ควรสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ภาคเรียนละ 1 เรื่อง เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...เขตสนับสนุนให้ครูสร้างนวัตกรรมรูปแบบการสอนใหม่ ๆ มีครูต้นแบบที่จัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก แล้วให้โรงเรียนเครือข่ายมาศึกษาดูงานต่อ

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

2.4 ศึกษาวิเคราะห์ควรร่วมพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กับครูผู้สอนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

...ศน. ควรร่วมพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูผู้สอนผ่านกระบวนการ PLC

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ผอ. คิดว่าควรให้ ศน. มาร่วม PLC กับครูผู้สอนในโรงเรียนของเรา มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันในการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนสอนเพื่อให้เด็กของเราสามารถคิดขั้นสูงได้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

3. ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น การออกแบบและการทดลอง ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง โดยผู้เรียนช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

...เคยแนะนำให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน PBL เด็กจะเกิดกระบวนการปฏิบัติงาน เกิดการแชร์ประสบการณ์ ลองผิดลองถูก มันจะทำให้เด็กเกิดทักษะทุก ๆ เรื่อง เด็กช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ผอ.ให้ครูจัดการเรียนการสอนในรูปแบบโครงงาน โดยให้นักเรียนได้ออกแบบทดลองศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และที่สำคัญเด็กต้องมีการนำเสนอผลงาน มีการสนทนาในขณะที่ทำกิจกรรม อาจมีการวิพากษ์แต่ละกลุ่มในชั้นเรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...การสืบค้นทดลอง บางครั้งครูหลายคนมองไปแค่วิชาวิทยาศาสตร์ แต่ที่นี้ทางโรงเรียนจะให้เด็กทำโครงงาน มีการจัดนิทรรศการ มีโครงงานเกือบทุกวิชาและจัดนิทรรศการในวันเปิดโลกวิชาการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบการสาธิต เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการสังเกต และทดลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

...ควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนแบบการสาธิต ให้เด็กได้มีการศึกษาค้นคว้าทดลอง โดยครูและผู้บริหารต้องมีความตั้งใจจริง ในเรื่องของการสอน ทักษะชีวิตต่าง ๆ ในเรื่องของการบวนการวิทยาศาสตร์ต้องให้เด็กสืบค้นและทดลองปฏิบัติจริง ๆ เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงมากที่สุด

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...ผู้อำนวยการควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ และให้เด็กได้สืบค้นการทดลองจากอินเทอร์เน็ต ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เด็กได้สืบค้นได้แก้ปัญหา ครูต้องเขียนแผนที่เชื่อมโยงให้เด็กสามารถออกแบบและปฏิบัติได้จริง

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

3.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning) สำหรับครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

...สำนักงานเขตจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ เพื่อให้ครูนำความรู้ตรงนี้ไปพัฒนาผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...เราต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม ชี้แจงในที่ประชุมครูในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรง

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...เขตควรจัดอบรมให้ความรู้ครูผู้สอนและเพิ่มการเสริมแรงด้วยเกียรติบัตร

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

3.4 ศึกษาวิเคราะห์ควรดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนา เพื่อติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning) ของครูผู้สอน

...สำนักงานเขตควรดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนา เพื่อติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ของครู

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...เขตควรเข้ามานิเทศสถานศึกษา นิเทศครูผู้สอน โดยการนิเทศแบบร่วมพัฒนา จะเป็นการนิเทศที่มุ่งแก้ปัญหาพัฒนาการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

4. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าการมีแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดมุมหนังสือภายในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในเวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียน

...ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูจัดมุมหนังสือภายในห้องเรียนทุกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...ตรงนี้สำคัญนะ มุมหนังสือ ควรมีในทุกห้องเรียนทุกห้องไม่ใช่แค่ในห้องสมุดอย่างเดียว ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้อ่านหนังสือในช่วงพักกลางวันและครูต้องอยู่กับเด็ก”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้การจัดที่เล่น มุมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมีส่วนร่วมในการหาคำตอบด้วยตนเอง

...ทางโรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณให้ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยมีมุมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กนักเรียนเกิดความสนใจมีส่วนร่วมในการหาคำตอบด้วยตนเอง ในเวลาว่าง

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ผู้อำนวยการสนับสนุนงบประมาณให้ครูในการทำสื่อ มุม ICT ไว้ในห้องเรียน และเข้าไปนิเทศการใช้สื่อ ให้เด็กทดลองใช้สื่อให้ดู มีการติดตามโดยวิชาการโรงเรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...การจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนมันต้องใช้งบเยอะ ดังนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณในส่วนนี้ด้วย

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

4.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาสื่อการสอน ICT ที่สะท้อนความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

...สำนักงานเขตจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาสื่อการสอน ICT ที่สะท้อนความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ครูนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนของตนเอง

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ควรให้ครูได้ไปศึกษาดูงาน โดยเขตอาจจัดเป็นนิทรรศการหรือสัมมนาให้ครูได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ในส่วนนี้อาจทำให้ครูเรามีความรู้ในเรื่องของสื่อมากยิ่งขึ้น”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

5. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าการมีวิจาร์ณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้สื่ออย่างมีวิจาร์ณญาณในสังคมยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน

...ผอ. ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...ครูควรได้รับการอบรมในเรื่องของการใช้สื่ออย่างมีวิจาร์ณญาณในสังคมยุคดิจิทัล เนื่องจากครูเรามีหลายเจน ครูบางคนไม่ค่อยมีความรู้ในด้านนี้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

5.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

...สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสำหรับครูผู้สอน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...ทางเขตเราควรจัดอบรมหรือจัดสัมมนาให้ความรู้ครู ในด้านการใช้สื่อ เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

5.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดเครือข่าย/กลุ่มโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างครูผู้สอนให้มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีในการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

...สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดเครือข่าย/กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้ครูมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีในการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และมีการ PLC ร่วมกันภายในกลุ่มโรงเรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ควรมีการ PLC ร่วมกันภายในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน ซึ่งบางโรงเรียนอาจมีครูที่เป็นเบสในเรื่องของการใช้สื่อ ICT เราก็อยากให้ครูที่เขาเก่งเข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนต่อไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

6. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากประเด็นสัมภาษณ์ ท่านคิดว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

6.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การตรวจงานและการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน มีการกำหนดเกณฑ์รูบรีค เพื่อวัดและประเมินผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

...ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ครูควรประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของเด็ก จากผลงานและพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกขณะร่วมกิจกรรม โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอนเป็นหลัก

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ผอ. ให้ครูวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย มีการกำหนดเกณฑ์รูบรีค เพื่อให้การวัดและประเมินผลผู้เรียนถูกต้องตามตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...การวัดผลที่หลากหลายต้องมาจากชิ้นงานของเด็ก มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และการประเมินผลอาจตัดสินโดยเพื่อน ผู้ปกครอง มีแฟ้มสะสมผลงานของเด็กเพื่อให้ผู้ปกครองได้เห็นพัฒนาการของเด็ก

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

6.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน

...ผอ. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อให้ครูจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

...ครูของเรามีการวัดผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อติดตาม
ดูก้าวหน้าของนักเรียน และปรับการเรียนการสอนของตนเอง

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

6.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษา
ในการกำหนดวิธีการ การวัดและประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย มีความเป็นจริง
เชื่อถือได้

...สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษา
ในการกำหนดวิธีการ การวัดและประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย มีความ
เป็นจริงเชื่อถือได้

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, 10 สิงหาคม 2564)

...เขตควรเข้ามานิเทศ ให้ข้อเสนอแนะในการวัดและประเมินผลด้วยเทคนิคและ
วิธีการต่าง ๆ ที่มันหลายหลาย โดยไม่ใช่เพียงแค่การสอบเพียงอย่างเดียว

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 31 สิงหาคม 2564)

6.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การประเมินผล
แบบสมรรถนะ (Competency Assessment) ที่เน้นการประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ
เช่น การค้นหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา

...สำนักงานเขตเราสนับสนุนให้ครูใช้การประเมินผลแบบสมรรถนะ เป็นการ
ประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ ไม่ใช่แค่การสอบเพียงอย่างเดียว

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 4 สิงหาคม 2564)

...ปัจจุบันหลักสูตรฐานสมรรถนะกำลังเข้ามา ผอ. คิดว่าการประเมินแบบ
สมรรถนะดีนะ เป็นการวัดผลจากการนำความรู้มาใช้ เราสามารถวัดเด็กได้หลาย ๆ ด้าน

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, 5 สิงหาคม 2564)

จากผลการสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยสรุปได้ดังตาราง 12

ตาราง 12 แสดงผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ข้อความ	แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก	
ท่าน คิดว่าการส่งเสริมให้ ครูผู้สอนสามารถออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับความสามารถและความ แตกต่างระหว่างบุคคล ครูควร ดำเนินการอย่างไร	ระดับสถานศึกษา 1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถตอบสนองความต้องการและความถนัดของตนเองอย่างเหมาะสม 2. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามบริบทและความถนัดของตนเองในแต่ละรายวิชา โดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ ระดับเขตพื้นที่ 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) 4. ศึกษานิเทศก์ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาบทเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกับครูผู้สอน เพื่อใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ข้อคำถาม

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการพัฒนาศักยภาพ **ระดับสถานศึกษา**

ในด้านกระบวนการ การคิดขั้นสูง
ของผู้เรียนเรียน ครูควรมีวิธีการ
สอนอย่างไร

1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการ
เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา
การคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้รูปแบบการสอน
ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็น
ลำดับขั้นตอน

ระดับเขตพื้นที่

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน
และพัฒนาสร้างรูปแบบการสอนใหม่ (New Learning Model)
เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงที่สอดคล้องกับ
การจัดเรียนรู้เชิงรุก

4. ศึกษานิเทศก์ร่วมพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกิจกรรม
การเรียนรู้กับครูผู้สอนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(PLC)

ข้อคำถาม

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

3. ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมการ **ระดับสถานศึกษา**

เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด 1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้
ประสบการณ์จากการสืบค้น 1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้
การออกแบบและการทดลอง โดยผู้เรียนช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จาก
ครูควรดำเนินการอย่างไร การเรียนรู้ร่วมกัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอน
แบบการสาธิต เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียน
เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตและทดลอง
ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

ระดับเขตพื้นที่

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ
การเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์
(Experiential Learning) สำหรับครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิด
การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไป
ประยุกต์ใช้

4. ศึกษานิเทศก์ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษา
ผ่านกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนา เพื่อติดตามและ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์
(Experiential Learning) ของครูผู้สอน

ข้อคำถาม

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

4. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการมีแหล่งเรียนรู้ **ระดับสถานศึกษา**

ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการ 1. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดมุมหนังสือ
เรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น ภายในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งใน
มุมหนังสือ มุม ICT ครูควร เวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียน
ดำเนินการอย่างไร

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณให้ครูผู้สอนจัด
บรรยากาศการเรียนรู้ การจัดที่เล่น มุมประสบการณ์ต่าง ๆ
เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมีส่วนร่วมในการหาคำตอบ
ด้วยตนเอง

ระดับเขตพื้นที่

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้การพัฒนาสื่อการสอน ICT ที่สะท้อนความรู้ให้แก่ผู้เรียน
โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดบรรยากาศใน
ห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

**แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3**

---

5. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการมีวิจาร์ณญาณใน การเลือกใช้เทคโนโลยีที่ เหมาะสม ครูควรดำเนินการ อย่างไร	ระดับสถานศึกษา 1. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองผ่าน การอบรมเชิงปฏิบัติการใช้สื่ออย่างมีวิจาร์ณญาณในสังคมยุค ดิจิทัล เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการ เลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน ระดับเขตพื้นที่ 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สื่อมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดเครือข่าย/กลุ่มโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างครูผู้สอนให้มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีในการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

**แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3**

6. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธี ที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง ครูควรดำเนินการอย่างไร	ระดับสถานศึกษา
	1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การตรวจงานและการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน มีการกำหนดเกณฑ์รูบรีค เพื่อวัดและประเมินผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 2. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน
	ระดับเขตพื้นที่ 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามสถานศึกษาในการกำหนดวิธีการ การวัดและประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย มีความเป็นจริงเชื่อถือได้ 4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การประเมินผลแบบสมรรถนะ (Competency Assessment) ที่เน้นการประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ เช่น การค้นหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 291 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยกำหนดสัดส่วนตามรายอำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.965 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือ ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านสมองของผู้เรียนที่ทำให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น ออกแบบและทดลอง อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้เทคนิคการเสริมแรงที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น คำชมเชย อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีวิสัยทัศน์ในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจผลการเรียนของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 คน มีแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ดังนี้

2.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ด้านที่ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนสูงสุด คือ ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล สรุปได้ 4 แนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถตอบสนองความต้องการและความถนัดของตนเองอย่างเหมาะสม และสนับสนุนให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามบริบทและความถนัดของตนเองในแต่ละรายวิชา โดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) โดยศึกษานิเทศก์ กำกับ ติดตามและประเมินผล

การพัฒนาบทเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับครูผู้สอน เพื่อใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ด้านที่ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนสูงสุด คือ ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านสมองของผู้เรียนเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง สรุปได้ 4 แนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ และให้ครูผู้สอนใช้รูปแบบการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนาสร้างรูปแบบการสอนใหม่ (New Learning Model) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงที่สอดคล้องกับการจัดเรียนรู้เชิงรุก และศึกษานิเทศก์ร่วมพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กับครูผู้สอนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2.3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง พบว่า ด้านที่ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนสูงสุด คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น ออกแบบและทดลอง สรุปได้ 4 แนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง โดยผู้เรียนช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน และให้ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบการสาธิต เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการสังเกตและทดลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning)

สำหรับครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และศึกษานิเทศก์ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนาเพื่อติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning) ของครูผู้สอน

2.4 ด้านการมีบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ด้านที่มีควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนสูงสุด คือ ครูมีแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT สรุปได้ 3 แนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้ครูผู้สอนจัดมุมหนังสือภายในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในเวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียน และสนับสนุนงบประมาณให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดที่เล่นมุมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมีส่วนร่วมในการหาคำตอบด้วยตนเอง รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาสื่อการสอน ICT

ที่สะท้อนความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.5 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ด้านที่ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนสูงสุด คือ ครูมีวิจักษณ์ญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สรุปได้ 3 แนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้สื่ออย่างมีวิจักษณ์ญาณในสังคมยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และจัดเครือข่าย / กลุ่มโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างครูผู้สอนให้มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีในการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในกลุ่มโรงเรียน

2.6 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ด้านที่มีควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนสูงสุด คือ ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง สรุปได้ 4 แนวทาง ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การตรวจงานและการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน มีการกำหนดเกณฑ์รูบรีคเพื่อวัดและประเมินผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษาในการกำหนดวิธีการ การวัดและประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย มีความเป็นจริงเชื่อถือได้ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การประเมินผลแบบสมรรถนะ (Competency Assessment) ที่เน้นการประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ เช่น การค้นหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อภิปรายผล ดังนี้

1.1 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ไปต่ำสุด พบว่า ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ตามลำดับอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ จนเกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียนและการอภิปรายเพื่อสะท้อนความคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง นอกจากนี้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นนทลี พรธาดาติลป (2561, น. 27) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้สอนเป็นผู้วางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ สิ่งที่น่าสนใจด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุก ๆ กิจกรรมได้อย่างประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ฉัตรแก้ว (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับปฏิบัติการมากที่สุดทุกด้าน

1.2 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ภายในห้องเรียน และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีการเสริมแรงและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน คอยให้คำปรึกษาทั้งเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557, น. 60) ได้กล่าวว่า ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างความเสมอภาค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพาพัญ ทองกิ่ง (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 พบว่าการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องปรับบทบาทเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง

1.3 การศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน และทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Brandenburg, McDonough, Burke, and White (2016) ได้กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งผลดีต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธรรมชาติของรายวิชาที่ต้องมีการปฏิบัติ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักทฤษฎีที่เชื่อมโยงเข้าสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรเชษฐ์ บุญยง (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในระบบสุริยะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดกิจกรรมเทคนิคการสอนเชิงรุกที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ATLAS) พบว่า การนำเสนอสถานการณ์เชิงรุกที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกประสบการณ์ที่ได้รับ เมื่อผู้เรียนร่วมกันทำชุดกิจกรรม เกิดความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในระบบสุริยะ จึงได้ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถตอบสนองความต้องการและความถนัดของตนเองอย่างเหมาะสม และสนับสนุนให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามบริบทและความถนัดของตนเองในแต่ละรายวิชา โดยยึดหลักสูตรเป็นสำคัญ รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) โดยศึกษานิเทศก์ กำกับ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาบทเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับครูผู้สอน เพื่อใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์หรือปรับปรุง พัฒนาการบวนการเรียนจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นบทเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการวิเคราะห์หลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้ วิเคราะห์ผู้เรียนจัดทำแผนการเรียนรู้ เตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับหน่วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 28) ได้กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ การสอน สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผล

เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ บรรลุจุดมุ่งหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รักษ์มณี สารเสวก (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า สถานศึกษาจะต้องมีแนวทางปฏิบัติโดยการฝึกอบรมและพัฒนาครูให้เกิดความรู้ในกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ ครูมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตรส่งเสริมให้ครูมีการทำหน่วยการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากมาตรฐาน และตัวชี้วัด ด้วยวิธีการระดมความคิดเห็นการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ครูร่วมกัน ทำหน่วยการเรียนรู้และร่วมกันทำงานเป็นทีม และจัดครูพี่เลี้ยงแนะนำช่วยเหลือ

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ และใช้รูปแบบการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน และพัฒนาสร้างรูปแบบการสอนใหม่ (New Learning Model) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงที่สอดคล้องกับการจัดเรียนรู้เชิงรุก และศึกษานิเทศก์ร่วมพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับครูผู้สอนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อนผ่านการลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ จนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌีรดา เวชญาลักษณ์ (2564, น. 51) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา และการคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นการมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้สอนต้องมีวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จนผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งหมด และผู้สอนต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความเชื่อมั่นของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้นิสัยมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความมั่นใจในตนเอง และเกิดทักษะการสื่อสารผ่านการแสดงที่อยู่ในระดับดี

2.3 ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง โดยผู้เรียนช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน และใช้เทคนิคการสอนแบบการสาธิต เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการสังเกตและทดลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning) สำหรับครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และศึกษานิเทศก์ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนา เพื่อติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning) ของครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านประสบการณ์ตรง จากการสังเกตและทดลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง อีกทั้งครูผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, น. 18-19) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ประสบการณ์ตรง เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนควรลดเนื้อหาการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาลง โดยให้ผู้เรียนและผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความรู้โดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับกิจกรรม โดยได้เรียนในแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลิศรา จิตรชญาวนิช (2563, น. 103) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการแสวงหาความรู้ หรือค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้อยากเห็น โดยใช้กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายจนได้ข้อสรุปที่เป็นคำตอบในเรื่องนั้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ มโนมัยกิจ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนรู้ในส่วนของความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

2.4 ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดมุมหนังสือภายในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในเวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียน และสนับสนุนงบประมาณให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดที่เล่นมุมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมีส่วนร่วมในการหาคำตอบด้วยตนเอง รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาสื่อการสอน ICT

ที่สะท้อนความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะเสริมแรงในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็น เกิดการตั้งคำถาม และแสวงหาคำตอบ อีกทั้งห้องเรียนควรมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ ครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะก่อให้เกิดบรรยากาศดังกล่าวขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อันธิดา ฉลาดธัญญา (2556, น. 6-7) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การใช้คำถามและเปิดโอกาสให้ซักถาม เข้าใจจิตใจของผู้เรียน การสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน การให้การเสริมแรงและการสนับสนุนการเรียนรู้ คอยให้คำปรึกษาทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว รวมถึงประยุกต์ใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้ มาใช้สร้างบรรยากาศการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุภวิภาคค์ เขมวิมุตติวงศ์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการ:การพัฒนานักศึกษาออกแบบแผนกิจกรรมสะเต็มศึกษา โดยการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุกใช้รูปแบบกิจกรรมเป็นฐาน โดยกลวิธีของกระบวนการกลุ่ม ส่งผลเอื้อให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการเคารพต่อมติของกลุ่ม และรู้จักการทำงานร่วมกันผู้อื่น ยอมรับการวิพากษ์ผลงานจากเพื่อนกลุ่มนักศึกษา มีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากได้รับกำลังใจจากเพื่อนในกลุ่ม ทำให้นักศึกษากล้าพูด กล้าแสดงออก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมนนา โสทธิผลอนันต์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางในการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูมืออาชีพ พบว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับพัฒนาผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ จนกว่าครูผู้สอนจะสามารถพัฒนาและลงมือจัดระเบียบวินัยได้อย่างเป็นระบบ โดยการสร้างสรรค์บรรยากาศในชั้นเรียนเชิงบวกด้วยความเอาใจใส่ เป็นการทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทางวิชาการ และเสริมสร้างพัฒนาการด้านจิตพิสัย

2.5 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้สื่ออย่างมีวิจารณญาณในสังคมยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดเครือข่าย/กลุ่มโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างครูผู้สอนให้มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีในการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ มีการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ผลิตสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีวิจักษณ์ในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมจิต จันทรฉาย (2557, น. 159) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนมีหลากหลายประเภท การวิเคราะห์สื่อจะช่วยให้ครูทราบว่ามีสื่อประเภทใดที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของนักเรียนต่อบทเรียนได้ดีที่สุด และมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ การวิเคราะห์สื่อจะช่วยให้ครูหรือผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับสื่อ ควรเลือกใช้สื่อที่มีอยู่ หรือปรับปรุงสื่อที่มีอยู่อย่างไรหรือจำเป็นต้องสร้างสื่อขึ้นมาใหม่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชุตินันท์ สุวัตถิพงษ์ และอุบล ทองปัญญา (2562, น. 32-33) ได้กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น โดยผู้สอนจะต้องมีการออกแบบพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยอาศัยรูปแบบหรือแบบจำลอง (Model) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ ระวิพันธ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในการผลิตผลงานตลอดจนสร้างชิ้นงานที่จับต้องได้

2.6 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การตรวจงานและการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน มีการกำหนดเกณฑ์รูบรีคเพื่อวัดและประเมินผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษาในการกำหนดวิธีการ การวัดและประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย มีความเป็นจริงเชื่อถือได้ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การประเมินผลแบบสมรรถนะ (Competency Assessment) ที่เน้นการประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ เช่น การค้นหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ด้วยวิธีที่หลากหลายตามมาตรฐานการเรียนรู้

ของหลักสูตรในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌีรดา เวชญาลักษณ์ (2564, น.118) ได้กล่าวว่า การวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการที่เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อน ทักษะการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง มีการรวบรวมข้อมูลผลงานและพฤติกรรมกระทำของผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยในสถานการณ์จริง โดยนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์และสรุปวินิจฉัยตัดสินคุณค่าและสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุวัติ คุณแก้ว (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สู่การศึกษา 4.0 พบว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทดสอบ มีการทดสอบที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริงและการปฏิบัติ ให้มีการประเมินด้วยบุคคลหลายกลุ่ม เช่น นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง และนำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถตอบสนองความต้องการและความถนัดของตนเองได้อย่างเหมาะสม และใช้รูปแบบการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต เทคนิคการสอนแบบเน้นปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีการนิเทศกำกับ ติดตามสถานศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศแบบพัฒนา เพื่อติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยและปัญหาที่ส่งต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ฉัตรแก้ว. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคประเทศไทย 4.0 ของครูผู้สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 7(1), 136-137
- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรสะเต็มศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์3.
- กมลพร อ่วมเพ็ง. (2560). *แนวทางการพัฒนาครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มจังหวัดภาคกลางบริเวณลพบุรี* ตามแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมวิชาการ. (2543). *การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา.
- กรมาศ สงวนไทร. (2554). กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในมวล. *จุลสาร PBL วลัยลักษณ์*. 4(2), 4-6
- กุลิสรา จิตรชฎานิซ. (2563). *การจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กทม.: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวรรณ มโนมัยกิจ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(3), 115-123
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทวีพริ้นท์ (1991).
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชฎิภักดิ์ เขมวิมุตติวงศ์. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การพัฒนานักศึกษาออกแบบแผนกิจกรรมสะเต็มศึกษา โดยการเรียนรู้เชิงรุก. *พินเนศวร์สาร*, 13(2), 109-127
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2558). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). *ศิลปะการสอน เพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: วี พริ้นท์.

- เชิดศักดิ์ ภัคดีวิโรจน์. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความเชื่อมั่นของตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชวนคิด มะเสนา. (2559). การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาในทศวรรษหน้า. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 16(1). น. 34-41
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2564). *การบริหารจัดการเรียนรู้ Learning Management*. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. (2563). *การจัดการทรัพยากรบุคคล พื้นฐานแนวคิดเพื่อการปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). *การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ธงชัย คำปวง. (2561). *การพัฒนาครูแบบองค์รวมโดยการเทียบเคียงสมรรถนะ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด, และสุริทอง ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ Theories and development of instructional model*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น
- ปิยาภรณ์ อัครลาวัณย์. (2562). *การศึกษาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิณพนธ์ คงวิจิตต์ (2557). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์ทาร์เก็ตที่มีต่อความสุขในการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(1), 298-312

- พิมพ์พันธุ์ ทองกิ่ง. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 4(1), 50-59
- พิมพ์พันธุ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2563). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2543). *จำเป็นต้องปฏิรูประบบการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณอร อุซุภาพ. (2561). *การศึกษาและวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรประภาร์ ชุมสาย. (2559). *การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏพรหม.
- มาหะมะ ชาเดร์. (2562). *พฤติกรรมการสอนอิสลามศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ (วิทยานิพนธ์การศึกษา)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- ยุภาลัย มะลิซ้อน, กาญจน์ เรืองมนตรี และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- ยนต์ ชุมจิต. (2558). *ความเป็นครู* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รักษมณี สารเสวก. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- วัชรวิภา เลาเรียนดี, ปริญญา กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 11). นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- วิชัย เสวยงาม (2557). *Active learning: what, why and how*. เอกสารประกอบการบรรยาย, กรุงเทพฯ.
- วิรัช วิรัชถาวร. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธ์.

- วันเพ็ญ ระวิพันธ์. (2562). แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. *สารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 116-129
- วรเชษฐ์ บุญยง. (2553). การพัฒนาความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในระบบสุริยะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดกิจกรรมเทคนิคการสอนเชิงรุกที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ATLAS) (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยศึกษานิเทศก์. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก*. กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, พองจันทร์ สุขยิ่ง, จินตนา วีรเกียรติสุนทร พิวัสสา นภารัตน์. (2562). *หลากหลายวิธีสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: หุ่นส่วน จำกัด 9119 เทคนิค พรินต์เดอ.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน (ในเครือบริษัทปัญญาชน ดิสทริบิวเตอร์ จำกัด)
- สุพิช ชัยมงคล. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- สุพตา แดงสุวรรณ. (2558). *การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุภลักษณ์ เขียรเขาว์. (2555). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารและการเปลี่ยนแปลงระหว่างการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สุภัทรา ภูษิตรัตน์าวลี ประทีป จินนี และชุลีกร ยิ้มสุด. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับ

คณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 10(1), 156-167

สีบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2563). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาแนวใหม่*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมจิต จันทร์ฉาย. (2557). *การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราช

ภัฏนครปฐม.

อรุณี ทองนพคุณ. (2558). *การศึกษาด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน*

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จันทบุรี:

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อันธิกา ฉลาตัญญูกิจ. (2555). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก*

ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3

(วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เอมรินทร์ จันทร์บุญนาค, สนงามประโคน, และระวีง เรื่องสังข์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการ*

บริหารงานบุคคลสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย*, 6(3),

1041-1055.

Baldwin, Jill, and Hank Williams. (1988). *Active learning : a Trainer's Guide*.

Blackwell

Education: Englang.

Bonwell, C. C. and Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the*

classroom. Washington, D.c.: The George Washington University, School of

Education and Human Development.

Brandenburg, R., McDonough, S., Burke, J., and White, S. (2016). *Teacher Education*

Research and the Policy Reform Agenda. In Brandenburg, R., S. McDonough,

J. Burke and S. White (Eds.). *Teacher Education: Innovation, Intervention and*

Impact (pp.1-14). Singapore: Springer.

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขแบบสอบถามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน อาจารย์ประจำภาควิชา บริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.จักรกฤษณ์ จันทะคุณ อาจารย์ประจำภาควิชา หลักสูตรและการสอนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. นางรัตนชนก รัตนภูมิ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1. นายจิระชัย ทีคำ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
2. นางรัตนชนก รัตนภูมิ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
3. ดร.ชาญศิลป์ เรืองศรี ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านคลองกำลัง อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์
4. นางสาวสมร โพธิ์อ่อง ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลท่าตะโก อำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1

แบบสอบถาม

เรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 โดยมี ดร.สถิพร เขาวนชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ

2. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

3. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 จำนวน 32 ข้อ

จึงขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้ศึกษาจะเก็บรักษาคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำมาวิเคราะห์ในภาพรวม ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อท่านใด ๆ ทั้งสิ้น และขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบคำถามครั้งนี้

นางสาวสุนิสา ดวงขตา

นิสิตปริญญาโท ปีที่ 2 สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ซึ่งตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโทขึ้นไป

3. ประสบการณ์การทำงาน

น้อยกว่า 5 ปี

5 – 10 ปี

ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครสวรรค์เขต 3

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าท่านมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามสภาพความเป็นจริง เกณฑ์พิจารณา คือ

ระดับ 5 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ลำดับ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก						
1.	ครูศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
2	ครูกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร พุทธศักราช 2551					
3	ครูศึกษาผู้เรียนโดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ของผู้เรียน					
4	ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตร					
5	ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
6	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล					
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก						
7	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้					
8	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้					
9	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง					
10	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ในการทำงานและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับผู้อื่น					
11	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านสมองของผู้เรียนที่ทำให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง					
ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง						
12	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง					

ลำดับ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
13	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด แก้ไขปัญหา ค้นคว้าหาความรู้จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
14	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น ออกแบบและทดลอง					
15	ครูใช้วิธีการสอน Activity-Based Learning เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากกรณีศึกษา					
16	ครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก						
17	ครูจัดห้องเรียนที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน					
18	ครูมีแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT					
19	ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการทำงานร่วมกันของผู้เรียน					
20	ครูใช้เทคนิคการเสริมแรงที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น คำชมเชย					
21	ครูสร้างบรรยากาศที่ทำทหาย กระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็นและแสวงหาคำตอบ					
ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก						
22	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้					
23	ครูใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					

ลำดับ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
24	ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
25	ครูใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
26	ครูมีวิจรณ์ญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม					
ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก						
27	ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง					
28	ครูใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
29	ครูวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง					
30	ครูประเมินผลการเรียนผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร					
31	ครูนำผลการประเมินการเรียนผู้เรียนมาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ					
32	ครูใช้ผลการประเมินการเรียนผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจผลการเรียนของผู้เรียน					

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก							
1.	ครูศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	ครูกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร พุทธศักราช 2551	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	ครูศึกษาผู้เรียนโดยการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ของผู้เรียน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตร	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	ครูจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทันสมัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก							
7	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
9	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือร่วมกับเพื่อนผ่านการลงมือปฏิบัติจริง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ในการทำงานและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับผู้อื่น	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
11	ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านสมองของผู้เรียนที่ทำให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง							
12	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
13	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด แก้ไขปัญหา ค้นคว้าหาความรู้จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
14	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น ออกแบบและทดลอง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
15	ครูใช้วิธีการสอน Activites-Beaed Learning เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากกรณีศึกษา	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
16	ครูให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก สะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการมีบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก							
17	ครูจัดห้องเรียนที่อำนวยความสะดวกและ ตอบสนองต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของ ผู้เรียน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
18	ครูมีแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
19	ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวก สะดวกต่อการทำงานร่วมกันของผู้เรียน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
20	ครูใช้เทคนิคการเสริมแรงที่เหมาะสมกับ ผู้เรียน เช่น คำชมเชย	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
21	ครูสร้างบรรยากาศที่ทำทหาย กระตุ้นและ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยาก เห็นและแสวงหาคำตอบ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก							
22	ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่สอดคล้อง กับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
23	ครูใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
24	ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการ จัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
25	ครูใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนวัตกรรมในการ จัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
26	ครูมีวิจาร์ณญาณในการเลือกใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก							
27	ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตรงตาม สภาพจริง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
28	ครูใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการ เรียนรู้ที่เหมาะสม	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
29	ครูวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพ จริง	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
30	ครูประเมินผลการเรียนผู้เรียนตาม มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
31	ครูนำผลการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนมา ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพ	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
32	ครูใช้ผลการประเมินการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่น (try out)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.965	32

ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยมี ดร.สธิพร เขาวนชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
2. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
3. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน
 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-สกุล .....

ตำแหน่ง .....

สังกัด .....

ประสบการณ์การทำงาน .....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ .....

เวลา ..... สถานที่ .....

หมายเลขโทรศัพท์ .....

ตอนที่ 2 แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในประเด็นต่อไปนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

---

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการพัฒนาศักยภาพในด้านกระบวนการคิดขั้นสูงของนักเรียน ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

---

3. ด้านการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์จากการสืบค้น การออกแบบและการทดลอง ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

---

4. ด้านการมีบรรยากาศการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการมีแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น มุมหนังสือ มุม ICT ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

---

5. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการมีวิจาณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

---

6. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ท่านคิดว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตรงตามสภาพจริง ในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการส่งเสริมอย่างไรบ้าง

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้

นางสาวสุนิสา ดวงซตา

นิสิตปริญญาโท ปีที่ 2 สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

